

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פנימי גאוני הדורות והחסידות

◆ שמות ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

כל איש ישראל
מלא שמות הקדושים
ברוא ראה"ד - מילתא הדת"א

ותשלח את אמתה
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

הצדיקים אינם מהררים כמידת
הדין כדי שלא יבואו לידי ניסיון
אוצר פנימי החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אור החיים | על ידי הצרות מתברר הטוב מהרע 1.....
אור לשמים | העובד ה' באמת ואינו מכוון עבור עצמו אל לו לירא מההסתר פי
 מסרתו להביאו לדבקות | משל נפלא 1.....
ישמח ישראל | חזק האדם עצמו להתפלל בכל ימיו על אף צרותיו ועוונותיו
 ואפילו לא תעשה בידו רק אנוחה אחת מעמק לבו השי"ת ישמענה 1.....
שפתי צדיק | ע"י שנושע בסיוע משמים אינו מחזיק טובה לעצמו 1.....
נעם אלימלך | המתלהב בשמעו ספורי צדיקים אות הוא שקדשה בקרבו 1..
מאור ושמש | עקר הנחת רוח מעבודת ה' קשה היא מתוך שמחה 1.....
נעם אלימלך | הפורש מהנאות יתרות יכול לבוא למדרגה גדולה 1.....
לקוטי רמ"ל | כפי שממעט תאוות עולם הזה קף נותן פתח לנשמתו ונדבק בהשם
 יתברך 1.....
נטע שעשועים | הניצוץ שבתוך התאוות מעתיר לפני הקב"ה לסייע לאדם
 להתגבר 1.....

אוצרות גאוני הדורות
קולו של יעקב | על ידי רבוי הבנים זכו ישראל לרכוש גדול ביציאתם ממצרים ז
מרגינתא דרב | ראתה בתיה שמלשה מילדי העברים ממה שבכה כנער ז
נתיבי חיים | זעקת ישראל על הריגת בנייהם לא עלתה למרום ז
שמן אפרסמון | הריגת המצרי בשם המפרש ז
ברית אבות | טעם ענשם של מצריים אף שנגזר על ישראל גלות ז
מקרא מפרש | ישארו ישראל חן בעיני הקב"ה מחמת השעבוד ח
נפלאות חדשות | בגינת לבנים תמורת הבנים ח
זהר הקדוש | בטול כל הגזרות הרעות בכח הדמעות ח
שער המלך | עקר התשובה על ידי בכי ותחנונים ח
איל המלאים - אבני צדק | סימן הבכיה שלא נשקע האדם בחטאים ח
רבנו בחיי | דמעות התפלה כנגד נסוף המים ח
הגהות סמ"ק | תפלת היחיד בדמעות נענית בכל עת ט
ספר חסידים | תפלה בדמעות נענית אף שאין בידו זכות ומעשים טובים ט
שני לוחות הברית | תפלה בקול תחנונים כאלו הוא בוכה ט
קב הישר | תפלה בדמעות מקבלה הקב"ה ככבודו ובעצמו ט
יערות דבש | תפלה בככי מעלה תפלות של כמה שנים ט
יערות דבש | השגת ישרות התורה על ידי תפלה בדמעות ט
מעשי צדיקים י
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

אוצר פניני החסידות
תפארת שלמה | הצדיקים אינם מהרהרים במדת הדין כדי שלא יבואו לידי
 נסיון 1.....
אמרי יהודה | שאינו יודע לשאול - עם ישראל לעולם אינם שואלים שאלות
 על ההנהגת הבורא 1.....
אמת ליעקב | יש צדיק שקשה לו להתפלל שתסור הרעה מפני שהוא רואה
 שהכל לטובה, ויש צדיק שאינו רואה הטובה הגנוזה ברעה ומתפלל שתסור
 הרעה 1.....
עטרת ישועה | משה רבנו בקש שתהיה הגאולה באופן שיגיעו ממנה לאמונת
 צדיקים 1.....
פתוחי חותם | המשלים את נפשו רוחו ונשמתו שורה עליו השכינה 1.....
תורה אור | הגלות היא שאין האהבה ויראה מתגלים בלב וכן שאין משיגים
 בשעת לימוד התורה את האלקות המלבשות בה 1.....
מי השילוח | המתירא מפני בשר ודם אין בו ישוב הדעת, והירא מפני השם
 יתברך יש בו ישוב הדעת 1.....
תורת אבות | לאחר זכוף כחות הגוף זוכים לראות שבאותו מקום שעומד נמצאת
 תכלית הקדשה 1.....
קול מבשר | יש להרחיב הקדשה לכל עניני הגשמיות 1.....
פתוחי חותם | המתירא מהתורה מעורר עליו קטרוג עד שיחזור לעסק בה 1.....
לקוטי שיחות | חלוקי הלשונות ברש"י - ג' שלבים ודרגות בהמשכת הקדשה
 בעולם 1.....
אהבת שלום | סגלת פרשיות שובכ"ם להוציא נצוצות הקדשה מעמקי
 הקלפות 1.....
אור החיים | בדרך האחרון יוכלו להפגס לשער הני באמצעות התורה 1.....
רבד הזהב | הגלות האמתית היא שעבודת הבורא אינה חביבה על האדם וקשה
 בעיניו 1.....
לקוטי הלכות | עקר הגלות הוא קשיות ובלבול הדעת הטורדים את האדם
 מהשמחה בעבודה 1.....
שפת אמת | התקומות החשוף וההסתר על אף התלהבות וקדשת בני ישראל
 הוא פלא עצום יותר מפלאי נוראות הגאולה 1.....
שם משמואל | יש לסבל על הגלות בסבלנות והתנשאות הנפש 1.....
קדשת לוי | כאשר מתרחקים מגשמיות אפשר להשיג עבודת הבורא ודבקות ה
אור המאיר | יסוד העבודה הוא האמונה בהשגחה פרטית 1.....
קדשת יום טוב | בכל מארעות האדם טמון נס נסתר 1.....
אמרי אמת | כל העובר על האדם הוא טובתו ובהקרח שיהיה דוקא במצב
 זה 1.....

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת שמות

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדוקסק זיע"א

הצדיקים אינם מהרהרים במדת הדין כדי שלא יבואו לידי נסיון

ניסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים (ג ד). רצה לומר, דהנה זה כלל גדול במעלות הצדיקים המתהלכים לפני אלהים בתמים, אף אם חלילה באה אליהם מדת הדין לאיזה יחיד או רבים חס ושלום, לא יתנו לבם להתבונן מהות הצרה ההיא רחמנא לצלן, ולא יפל לבבם להקשות מדוע עשה ה' ככה לארץ הזאת, כי לבם נכון וקטוח בה' פי צדיק וישר הוא אל אמונה ואין עול' (דברים לב ד), ונהפוך הוא כי מפי עליון לא יצאו הרעות, רק פלם מכוונים לטובה.

ולכך באותו הענין כאשר ראה משה רבנו עליו השלום מראה הסנה המורה על הגלות ולא רצה להתבונן מה זה ועל מה זה, אף ניסתר פניו כי ירא מהביט ולהסתפל אל בחינת האלהים והדינין פן יקשה בעיניו על ככה.

והא ראייה, כאשר הלך בפליחות הנה ושם לבו לצענן של ישראל, לא כל לסבל עוד וצעק ואמר 'למה הרעת' (ה כב), ונענש מיד באמור לו 'עתה תראה' ולא יותר, כמאמר חז"ל (סנהדרין קיא:).

וזהו שאמר הפתוב (תהלים לד יג) 'מי האיש התפץ חיים אהב מים לראות טוב', רצה לומר, מי הצדיק אשר פל הימים וראה פי הכל רק טוב מה' ותברך פנ"ל, אז ממילא על ידי כך ינצר לשונו מרע, כי לא ירע בעיניו כלל על ה' ותברך (פרשת חיי שרה ד"ה ויקם אברהם):

אמרי יהודה

רבי יהודה ליבוש מבערזאן זיע"א

'שאינו יודע לשאול' - עם ישראל לעולם אינם שואלים שאלות על ההנהגת הכורא

האמות העולם, אם אין להם כל הצטרפותיהם כחפצם, אז תכף

וקצף באלהיו, ושואל ואומר אין אני יודע הטעם מדוע רע לו ואין לו חפציו, כי צדיק הוא בעיניו תמיד, ועל ידי השאלות הנ"ל הוא קצף באלהיו.

אכל ישראל מדה אחרת להם, אפלו חס ושלום לא טוב להם לפעמים, אז תולין החסרון בעצמם שמחמת חטאם הוא זה, ומבקשים רחמים מאתו ותברך שמו שירחם עליהם, ומתחזקים באמונה לה' ואין להם שום קושיא, כי תולין החסרון בעצמם פנ"ל.

וזה פרוש ושאינו יודע לשאל, הינו אלו ישראל עם קדושים שאינם שואלים על מעשי אלקינו מדוע ככה עושה ומקבלים הכל באהבה (לא פאמות העולם ששואלים פנ"ל ותכף קצף באלהיו פנ"ל). על פן את פתח לו - הינו אתה צריך לפתח לו שערי רחמים בנכות זה:

דרכי הצדיקים

אמת ליעקב

רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א

יש צדיק שקשה לו להתפלל שתסור הרעה מפני שהוא רואה שהכל לטובה, ויש צדיק שאינו רואה הטובה הנגזרת ברעה ומתפלל שתסור הרעה

וישב משה אל ה' ויאמר ה' למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני (ה כב). כתיב 'מאתי לא תצא הרעות' (ראה איכה ג לח), ולפלא איך אפשר לומר דבר כזה לפניו ותברך, שעל ידי ששלח לגאלם, הרע עוד להם. ובפרט שמשו רבנו עליו השלום יאמר פן.

והענין הוא, כי יש שתי דרגות בצדיקים, האחד, אשר עיניהם פקוחות לראות את הרע הנבא על האדם רחמנא לצלן, אשר הוא לטובתו, ולכן אינם יכולים להתפלל לפניו ותברך שישירי מהאדם את הרע הזה, מפנין שהוא רואה שהוא לטובתו, ואיך יתפלל שישירי מהאדם הטובה הנתן לו.

מה שאין פן הצדיקים במדרגה השנייה,

שאין עיניהם פקוחות לראות הרע אם הוא לטובת האדם או לא, יכולים המה להתפלל לפניו ותברך שישירי מהאדם הרע הנראה לעינים. והקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתם של צדיקים וממלא להם משאלותם.

ומשה רבנו עליו השלום היה אהב ישראל ביותר, אשר מסר נפשו על צפון אחד מישראל, אמר לפניו ותברך, למה עשית זאת לעם הזה ששלחתני, הלא בזה הרעתה להם, אשר אני רואה את הרע הזה אשר טוב הוא להם, ואיך אוכל להתפלל עתה עליהם, רק היה לה לשלח אדם שלא יראה בעיניו את הטוב שבכרע, ולמראה עיניו ישפט ויבקש עליהם רחמים, להושיעם מצערם הרב:

עטרת ישועה

רבי יהושע מדז'יקוב זיע"א

משה רבנו בקש שתהיה הנאלה כאפן שיגיעו ממנה לאמונת צדיקים

בפסוק שלח נא ביד תשלח (ד יג), ובמדרש: ביד רבי עקיבא. נראה כי הקדוש ברוך הוא אמר לו אז ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד תזקה' (ג יט), וגלה לו אשר יקשה ערפו עד מפת בכורות.

וירא משה פן ואולי על ידי זה ירפו העם מאמונת צדיקים, כי מכות בכורות היה על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, וכאשר יראו אשר פל הדברים שעשה משה לא הועילו, תכף פלו מאמונת צדיקים, כי המה לא ידעו אשר זה מפת הקדוש ברוך הוא להקשות ערפו של פרעה.

והנה רבי עקיבא היה דורש את ה' אלקיך תינא' (דברים ו יג) לרבות תלמידי תכמים (פסחים כב:), והינו שצריך לינא מהצדיקים ולהאמין בהם. וזהו שאמר שלח נא ביד תשלח - ביד רבי עקיבא, הינו שתשלח באפן זה אשר תכף יפעל הדבר כדי להאמין בצדיקים ולינא מהם, כדרשת רבי עקיבא:

פרשת שמות

המשלים את נפשו רוחו ונשמתו שורה עליו השכינה

אפשר לרמוז, דעקר ביאת האדם לזה העולם הוא כדי להשלים נפשו רוחו ונשמתו, והשלמתם היא על ידי עסק

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו (א א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

התורה והתדבקותו במצות ובתפלה כראוי, וכשיזכה לתקון נפש רוח ונשמה, בזה יזכה להתדבק בשכינה.

וידוע, דכל הגדול מחברו וחברו משפיע

בו, הגדול שהוא המשפיע נקרא איש, והמקבל נקרא אשה. והנה הנפש לגבי הרוח, תקרא הנפש אשה, והרוח נקרא איש, והנפש והרוח בשניהם לגבי הנשמה נקראו אשה, והנשמה תקרא איש:

ארבע מדות 'אחד עונה קדשה וברכה' מסגלות לכך

וזהו שאמר ואלה שמות בני ישראל הכאים מצרימה, 'מצרימה' גימטריא 'שכינה', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עשרה מאמרות חיקוי"ד ח"ג פ"ד).

וכא לומר כאן, מי הם בני ישראל הראויים להתדבק בשכינה, הם את יעקב, דהיינו, שיש בהם המדות הרמוזים בראשי תבות של 'יעקב', שהוא ראשי תבות 'אחד עונה קדשה וברכה'.

'אחד', שיהיו מיוחדים את ה' כראוי בכל עמק לבם. 'עונה', בכל שהם עושים? יהיו עונים ולא יתנשאו בשום דבר. 'קדשה', שייקדשו אותם כראוי בקדשה ובטהרה, ויהיו עוסקים בתורה הקדושה. 'ברכה', שיהיו נותנים לבם בכל הברכות לברכם כראוי.

זאת ועוד, בעינין איש וביתו כאו, שייטרוו בקדשה ובטהרה כדי להשלים נפש רוח ונשמה הנקראים איש וביתו, וכשיהיו בהם כל המדות הללו, אז ראויים להתדבק בשכינה:

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, וימררו את חניהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וככל עבדה כשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך (א יג-יד)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א הגלות היא שאין האהבה ויראה מתגלים בלב וכן שאין משיגים בשעת למוד התורה את האלקות המלכשת בה

להבין ענין הגאולה ברוחניות וכו', דהנה אמרו רז"ל (ברכות יב:) מוזכרין יציאת מצרים בלילות, פרוש בכל הגליות ושעבוד הדומות ללילות, שכל בחינת הגלות הוא בחינת גלות מצרים. וכן ענין הגאולה כתיב (מיכה ז טו) 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות'.

גלות מצרים הרוחנית

וכמו שיהיה גלות מצרים בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו', כך בכל בחינות גלות, אף שאין דגמתן ממש בגשמיות, מפל מקום יש בחינת עבודה קשה בחמר

ובלבנים ברוחניות, וכמו שאמר ברעיא מהימנא (וזהר ח"ג רכט:) 'בחמר' דא קל וחמר 'ובלבנים' דא לבון הלקתא, 'ובכל עבדה בשדה' דא ברייתא.

ביאור מאמר ההגדה 'שמררו חיי אבותינו במצרים'

ולהבין זה, הנה דרשו בהגדה 'שמררו חיי אבותינו במצרים'. פרוש כי האבות הן המדות, אהבה ויראה ורחמנות, וחייתם הם המוחין, שהן החכמה ובינה בגדלות ה' לדעת פי אין עוד מלבדו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית ולד' סטרין, שבהשפלה והכנה זו נולדה ונתעוררה מדת האהבה בקרב כל אחד ואחד. וכן היראה.

כי כל ניצוץ מישראל יש בו בחינת אהבה ויראה, והן הן עצמות הנשמה, כמו שכתבנו במקום אחר. וכן כנסת ישראל חבור כל הנשמות נקרא 'בת נדיב' (שיר השירים ז ב) בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב, מפני שהוא איש חסד המתנדב חסד לכל העולמות עליונים ותחתונים, ונקרא אבינו וירושתנו ממנו, רק מפני שהבחירה ביד אדם ויכלת בידו להפך האהבה מאהבת ה' אל ההפוך לגמרי על פן צריך הוא לעורר את האהבה לה' וכו', פי מן התבוננות באחד אמת פי אין עוד מלבדו, ממילא נמשך התעוררות אהבה לה' בלי הפסק וכו'.

העצה למי שאינו יכול לעורר האהבה ויראה על ידי התבוננות - אמונה

אך כל זה הוא בהיות החכמה ובינה בגדלת ה' בהתבוננות גדול במוחו ומחשבתו, ועל ידי כך יכול הוא לעורר מדותיו אהבה ויראה בהתגלות לבו על ידי עמק המחשבה בלבד.

אבל מי שמחו קטן מהכיל התגלות אלהותו במחשבתו לעורר את האהבה, הנה זאת עצתו אמונה, לצעק אל ה' בתפלה, וכמו שכתוב (איכה ב יח) 'צעק לבם', פי הקול מעורר הפונה והתגלות לעורר את האהבה בהתגלות לבו, ונקראת בחינה זו בחינת מצרים, מצר ים החכמה שיירדה ונתלבשה במצר הגרון וכו'.

ביאור 'אנכי ארד עמך מצרימה'

וזהו 'אנכי ארד עמך' וכו', פרוש 'אנכי' מי שאנכי, בחינת סובב כל עלמין בחינת אחד אמת, 'ארד עמך', שהוא בחינת ירידה בכיכול, מחמת שאין גלוי אלהותו ותברך מתגלה כל כך פי אם בבחינת מצרים, והיינו על ידי שהוא 'עמך', כמו

שכתוב גלו לאדם שכינה עמהם, ולא נשאר כי אם בחינת האמונה הנטועה בלב כל ישראל שהם מאמינים בגי מאמינים אפילו בגלות, כמו שנאמר (להלן ד לא) 'ויאמן העם'.

אבל

אינו דומה שמיצה לראיה שהיא בחינת גלוי אלהותו כמו שהיה בשעת מתן תורה בבחינת ראיה ממש, ובזמן הגלות אין בחינת ראיה ממש בהתגלות זו אלא בבחינת מצרים, שהוא על ידי הקול בחינת גרון הנ"ל.

העצה למחשבות המבלבלות וטורדות בעת התפלה

והנה גם לזה יש רבות מחשבות הטורדות ומבלבלות התפלה, והן המה עונותיו המבדילין. ועצה היעוצה לזה הוא לעורר רחמים רבים, ולא על עצמו, כי אדרבה בזה הוא מעורר עליו את הדין שדין אותו אם הוא ראוי להתפלל לפני ה' ולעבד אותו.

אלא

שישוב אל ה' וירחמהו ברחמים רבים על גלות השכינה, שהיא ניצוץ אלהותו המתלבש במחשבתו. והמחשבות זרות הם נקראו לבושים צואים, ועל זה יתמרר מאד במר נפשו, ועל ידי זה יסורו הבגדים הצואים מעליו ונגלה כבוד ה' וכו'.

ביאור 'וימררו את חניהם בעבדה קשה על ענין התפלה

וזהו שכתוב וימררו את חניהם, פרוש ובאור הפתוב, פי הנה הפתוב אומר איך שעל ידי גלות מצרים צריך הוא לשית עצות נפשו לצעק אל ה' בתפלה ולהתמרמר במר נפשו על חיי, דהיינו על חיות אלהות שבתוכו, שהוא חיות העקרית של האדם, מה שאין פן חיי עולם הנה אינם נקראים חיים כלל.

וזהו בעבדה קשה, פי עבודה שבלב זו תפלה, לצעק אל ה' בבחינת 'צעק לבם' בשביל גלוי אלהותו ותברך, כמו שכתוב (תהלים קמט ו) 'רוממות אל בגרונם', שהוא התגלותו ותברך על ידי בחינת הגרון הנ"ל. ועל ידי זה יתברך פיות בידם' להכרית כל הקלפות ותאוות שיש לאדם.

יש לשבר כל התאוות הקשות על ידי תפלה כחזק

והנה כמו למשל חרב שהיא של ברזל קשה, יכולה לעמוד אפילו בפני דבר קשה פאכנים ולא תפגם בהפאתו בהם, מה שאין פן אם היה הברזל רך, כך התפלה צריכה להיות קשה. ולכן נקראת עבודה קשה, דהיינו לקרא לה' לעמוד נגד

ה' על עזבכם את תורתי. ועסק התורה יום אחר יום, כמו שאמרו (ספרי עקב מח) אם תעזבני יום יומים אעזבך.

וזהו שרמו לו מה זה בידך ויאמר משה, היא התורה הנדרשת על מ"ט פנים טמא ועל מ"ט פנים טהור. ורמו לו דהמטה, שהיא התורה, צריכה שתהיה שמונה ביד העוסק בה להגות בה יומם ולילה. ואם ירפה ידיו ממנה, בנה מעורר עליו הנחש העליון, וזהו שאמר לו השליכהו ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש, רמו לו ששעזב התורה וירפה ידיו ממנה, חוזרת לנחש ומקטרגת עליו.

ויאמר אליו שלח ירך ואחז בזנבו, מה שאמר לו בזנבו, לרמו לו דאם אדם עזב את התורה וגבר עליו יצרו, נתחיל לאחז אפלו במעט מן התורה, ומן המעט יבוא להמרה. וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו, לרמו, דאף על גב דעזב אדם את התורה, כשיחזור לעסק בה יחזור לשרשו הראשון, והנחש יהפך למטה אלהים תיים:

ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמור וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלקים בידו (על החמור – חמור המורה, הוא החמור שחכש אברהם לעקרת יצחק, והוא שעתידי מלך המשיח להגלות עליו שנאמר עני ורוכב על חמור, רש"י) (ד כ)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליוואוויטש זיע"א חלוקי הלשונות ברש"י – ג' שלבים ודרגות בהמשכת הקדשה בעולם **בחמורו** של אברהם נאמר שחכש אברהם את החמור; בחמורו של משה – ירפכים על החמור; ואלו בחמורו של משיח אומר רש"י עתידי מלך המשיח להגלות עליו (אף שנקרא נאמר רוכב על חמור).

ויש לומר, שחלוקי לשונות הנ"ל הם בהתאם לג' שלבים ודרגות בהמשכת קדשה בעולם, בג' התקופות דאברהם משה ומלך המשיח.

'חמור' מורה על החמירות

באור הענין: מבאר במפרשים ש'חמור' מרמו ומורה על 'חמר' הגוף וחמירות העולם בכלל. וזהו פללות הקשר בין ענין הגאולה ל'חמור' ונקא [שלכן הן משה (גואל ראשון) והן מלך המשיח (גואל אחרון) יהיו רוכבים על חמור].

אז תראה שגם באותו מקום ובאותה בחינה שאמה עומד, שם נמצאת תכלית הקדשה:

קול מבשר

רבי טמחה בונם מפרטיסקא זיע"א יש להרחיב הקדשה לכל עניני הנשמות

הרבי רבי בונם ז"ל אמר: מאד היה ישר בעיני, להיות ב'סאלע' [טרקלין] גדולה עם מטות ו'קנאפעס' [ספות קטיפה יקרות], ושלחנות ערוכים עם יין וצלי ו'אינדקעס' [תרנגולי הדן], ולומר מעט תורה. ומי שמבקש לישן - שישן קצת, ויאכל צלי וישתה יין, ולומר עוד דברי תורה מעט.

באמת, הוא טוב ככה, פי כשלוש חזן הכל למקום הצריך - הוא טוב מאד. ואין צריך להיות סגור, רק יוכל להתפשט בכל הדברים ולקחת אותם לפה.

ולמשה רבנו עליו השלום אמר השם יתברך, של געליך - הסר מסגרותיך, רק להיות מתפשט בכל, ולקחת למקום הראוי.

באור ענין 'נשמה יתרה'

ואפשר, זה הפרוש של 'נשמה יתרה'. פי שבת הוא ענין כזה, שהכל בא למקום הראוי. ממילא, הנשמה מתרת את עצמה [אויפגעבונדען], ואינה קשורה ומסגרת. ורש"י פרש במסכת ביצה (טז), נשמה יתרה - רחב הלב כו', לאכל ולשתות. פונתו, שהלב רחב, ואינו סגור כנ"ל. בכל השבוע, הנשמה לא תוכל לסבל עניני הגוף, ובשבת, נעשה הכל חד. וזה, רחב הלב, ואין נפשו קצה כו'.

ויאמר אליו ה' מה זה בידך ויאמר משה. ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש וינש משה מפניו. ויאמר ה' אל משה שלח ירך ואחז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו (ד ב-ד)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א המתרפה מהתורה מעורר עליו קטרוג עד שיחזור לעסק בה

עוד יש לרמו בענין המטה על ענין התורה, כמו שידוע דעקר קיום העולם הוא על התורה, וסבת חרבן העולם הוא על בטול התורה, כמו שנאמר (ירמיה ט יא-יב) 'על מה אבדה הארץ וגו', ויאמר

כל מגע מבית ומבחוץ ולשבר כל הקלפות ותאוות התזקות להיות לבו נשבר בקרבו. ונאפילו אם הוא כלב האבן ימוש:

ויהי כי יראו המנילת את האלקים ויעש להם כתיים (א כא)

מי השילוח

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא זיע"א המתירא מפני בשר ודם אין בו ישוב הדעת, והירא מפני השם יתברך יש בו ישוב הדעת

הנה יראת בשר ודם, כשאדם מתירא מפני אדם, אין בו ישוב הדעת, כי יראה הוא הפך מזה, אף יראת השם יתברך יש בה נייחא.

ועל זה מורה ויעש להם כתיים, פי בית מורה על ישוב הדעת, וממילא באשר היה להם ישוב הדעת מחמת יראת אלקים לא היה להם שום פחד מגזרת פרעה, וזהו ויעש להם כתיים.

וזה פרוש הפסוק 'ובולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אגית' (בראשית מט יג), 'ים' מורה על יראה ו'אגית' מורה על ישוב הדעת, והוא שביראתו נמצא ישוב הדעת, כמו שאמרו בגמרא (ב"מ טו) ספינה מינח נייחא:

וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער כאש והסנה איננו אבל, ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה, ויאמר אל תקרב הלם של געליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא (ג ב-ה)

תורת אבות

רבי משה מקוברין זיע"א לאתר זכור כחות הגוף זוכים לראות שכאותו מקום שעומד נמצאת תכלית הקדשה

משה תמה בלבו על כח הגוף שמתגבר, שאף על גב שלבו בוער כאש לעבודת ה', בכל זאת נכר בו עדין כח הגוף.

ואמר לו ה' של געליך מעל רגליך, פרוש הדברים הנועלים עליך על ידי הרגילות התדירה בהשתמשות הגוף. כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא, רצה לומר אתרי שתזכך כחות הגוף,

שוכבים

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א
 סגלת פרשיות שוכבים להוציא נצוצות
 הקדשה מעמקי הקלפות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה. על דרך זה, דהנה פתיב תשוב אנוש עד דכא (תהלים צ א), ו'דכא' הוא ראשי תבות ד'ירה פ'ים א'שה, ש'הם נגד גוף ממון נפש, כי נפש נקרא אשה, וגוף נקרא דירה, וכרם הוא ממון, כמבאר כל זה בשל"ה הקדוש (פרשת שופטים תורה אור ד"ה נבאר).

דרך ברור ניצוצות הקדשה

וצריך כל איש המשפיל לתקן ג' בחינות אלו ולברר הניצוצות הקדושים, והינו שמשאו ומתנו זה באמונה בלי שום שקר ותרמית, ועל ידי זה הוא מברר הניצוצות הקדושים השייכים לשרש נשמתו, וכן בגוף ובנפש.

והינו שצריך לקשט את עצמו ואת נפשו ברמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה שהם נגד רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ובכל אבר יעשה מצוה השייכת לאותו אבר כי בכל אבר שיש מצוה המקיפה לאותו אבר, ואל יפגם חס ושלום שעור קומתו בתאוות גופניות ולהשפין בקרבו רוחא דמסאכא רחמנא ליצ'לן.

רק ישראה שיהא גופו דירה נאה להשכינה הקדושה ושיינף את עצמו עד שיהא מרובה להשכינה הקדושה ושיינף את עצמו עד שיהא מרובה לשמו ותברך, וכנה הוא מברר הניצוצות הקדושים מתוך הקלפות.

וזהו עקר פונת שוכבים, להוציא הניצוצות הקדושים מתוך הקלפות, ולנה צריך תשובה שלמה כי עקר הברור הוא על ידי תשובה, הינו שישבו הניצוצות הקדושים מן הקלפות אל מקומם ושרשם.

עקר העלאת הניצוצות על ידי תשובה
 בשבת | בשבתות שוכבים יש לשוב
 ביתר שאת כי הוא עקר זמן ברור הניצוצות

ועקר העלאת הניצוצות הקדושים נעשה בשבת שהוא אותיות תשוב אנוש עד דכא ודי למבין. והנה בכל שבתות השנה צריך האדם לעשות תשובה שלמה, הינו בכל ערב שבת קדש צריך האדם לשוב בתשובה ולהתבייש מגדל תקף אור קדשת שבת קדש המתגלה ומאיר בכל שבת, רק שבהפרשיות הללו שוכבים צריך לשוב ביתר שאת, כי עכשו הוא עקר העת והזמן של ברור והוצאת הניצוצות הקדושים מן הסטרא אחרא.

המונעת השראת הקדשה, שבטול ושכירת החמירות נותן מקום שיהיה גלוי קדשה בעולם.

ב, שגשמיות העולם מתברר ומזדקף עד שנעשה כלי לגלוי אור הקדשה.

ג, תכלית השלמות בברור וזכוף העולם, שהגשמיות עצמה תתקדש, שנה יהיה לעתיד לבוא, כשיקום היעוד ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר (ישעיה מ ה), הינו שזאת תהיה תכונת ה'שור' לעתיד לבוא, שייזדקף עד שיהיה ביכולתו של ה'שור' (מצד עצמו) לראות 'כי פי ה' דבר'.

באור ההבדל בין התקופות של אברהם אבינו, משה רבנו, ומשיח

וזהו ההפרש בין שלשת התקופות דאברהם משה ומשיח:

בימי אברהם, כאשר לא נתנה תורה עדין, עדין לא נתברר ונזדקף חמירות העולם, פעלת אברהם היתה לבטל להכניע ולשבר חמירות העולם שלא פריע לגלוי אור הקדשה.

וזהו דיוק לשון רש"י 'הוא החמור שחבש אברהם', ש'חבישת' החמור מורה על הנצעת החמור.

בימי משה, לאחר גמר וזכוף בכור הברזל דגלות מצרים, שזדקף את ישראל על ידי קשי השעבוד בחמור ובלבנים, וכאשר נזדככו ישראל נזדקף גם פן העולם וגשמיותו וחמירותו – הגיע העולם למצב שגשמיותו תהיה כלי לאור הקדשה;

וזהו שגאמר במשה ו'ירכבם על החמור', שהעבודה ד'חבישת' החמור כבר נעשית על ידי אברהם אבינו, וכבר אפשר להיות ה'רכיבה' על החמור, שאור הקדשה ימשך תוך חמירות העולם.

אלא שאז היה עדין באפן ד'ירכבם על החמור', הינו שאור הקדשה 'רוכב' ומאיר על (די) החמירות, אבל גלוי אור הקדשה אינו מתיחס ל'חמור' עצמו, אלא להרוכב עליו.

מה שאין פן זכוף גשמיות וחמירות העולם לעתיד לבוא הוא באפן של עתיד מלך המשיח להגלות עליו, שגלוי אור המשיח יהיה על ידי 'חמור' עצמו, שהחמור יזדקף כל כך עד שהוא עצמו יגלה את אור הקדשה בעולם (חלק לא עמ' 19 ויאלך):

כי תכנה הפנימי והעקרי של הגאולה היא התגלות קדשתו ותברך, שבשביל זה צריך להיות שכירת וזכוף וברור החמור, הן חמור הגוף של איש ואשה דיישראל בפרט והן חמירות העולם בכלל, ובלשון רבנו הזקן בספר התניא (פל"ו), שתכלית בריאת העולם תהיה לימות המשיח, שאז יזדקף גשמיות הגוף והעולם ויוכלו לקבל גלוי אור ה'.

שלושה אפנים בברור וזכוף חמירות הגוף

והנה בפעלת האדם בברור וזכוף חמור הגוף, יש בכללות ג' אפנים:

א. עקר עבודתו של האדם היא לגלות את אור נשמתו שהיא בהעלם והסתור בחמור הגוף, כי 'עיר פרא אדם יולד' (איוב יא יב), ובטבעו הרי הוא הולך אחרי תאוות גופו, ועבודתו היא לפעל בעצמו שלא לנטות אחרי התאוות כו' אלא לעסק בתורה ובמצות.

ולפי אפן זה הרי העבודה היא בדרך כבוש ושלטיטה, שהאדם שולט על גופו ונפשו הבהמית, ומכניע את חמור גופו באפן שחמור הגוף לא יעלים ונסתיר על אור נשמתו.

ב. למעלה מזה היא העבודה לזכור את חמור הגוף עצמו, שהגוף עצמו יהיה עובד ה', שזהו על ידי שנוי מדותיו הטבעיים, שלא ירצה תאוות העולם כו'.

זכוף הגוף מצד אור הנשמה, וזכוף מצד עצמו

אלא שבברור וזכוף חמור הגוף עצמו – יש שני אפנים:

א. ברור וזכוף הגוף הבא מצד אור הנשמה, דהינו, שמשירותו לעניני קדשה היא בתקף כזה, שרבו אור הפקדשה שבנשמה פועל גם על גופו להתברר ולהזדקף. שלפי אפן זה, הרי הקדשה שבאדם היא קדשת נשמתו, אלא שהגוף, להיותו מברר ומזדקף, נעשה כלי לאור הנשמה.

ב. זכוף הגוף מצד עצמו, והינו שהאדם עובד עם גופו עד שהגוף מצד עצמו נהפך לחפצא של קדשה.

שלושה אפנים בברור וזכוף חמירות העולם

וכשם שהוא בעבודת כל אחד ואחד בפרט – פן הוא בכללות חמירות העולם, שיש שלשה אפנים בברור וזכוף החמירות, שעל ידי זה מתגלה קדשתו ותברך בעולם:

א, הנצעת ובטול גסות וחמירות העולם

הרמו בפסוק ואלה שמות בני ישראל
הבאים מצרימה'

וְהָיָה הַעֲלָאָה הַנִּיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים הוּא
עַל יְדֵי שֵׁם מ"ב, שְׁעַל יְדֵי הַשֵּׁם
מ"ב אָנוּ מַעֲלִין נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים פְּנוּדָע,
וְזֶהוּ יְאֻלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, פְּרוּשׁ וְאֵלֶּה
הוּא בְּגִימָטְרִיָּא מ"ב וְרוֹמְזוּ לְשֵׁם מ"ב,
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה רוֹמְזוּ
לְנִיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים הַנְּפֹלִים בְּהַקְּלָפוֹת
הַנְּקָרָאִים 'מְצַר ים'.

וְרוֹמְזוּ שְׁבַפְרָשִׁיּוֹת הַלְלוּ שׁוֹבְכֵי"ם צְרִיף
כָּל אִישׁ הַמְשָׁפִיל לְרֹאוֹת הַעֲלֹת
נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים בְּהַשֵּׁם מ"ב עַל יְדֵי
תְּשׁוּבָה וְזוֹפוּךְ נִפְשׁוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶה מְרַבֵּה
לְהַשְׁכִּינָה הַקְּדוּשָׁה, וְזֶהוּ מִצְרִימָה בְּגִימָטְרִיָּא
'שְׁכִינָה', וְדו"ק:

• לשונות של אור •

גְלוֹת

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א
בדור האחרון יוכלו להכנס לשער הנ
באמצעות התורה

וְטַעַם שֶׁנִּסְתַּכְּנוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּכַדוֹר
שַׁעַר הַחַמְשִׁים, לְצַד שְׁלֹא הָיָה בְּנֵי
תוֹרָה, מֵה שְׁאִין כֵּן דוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים, בְּאִמְצָעוֹת
תוֹרָתָם יִשְׁיֵגוּ לְכַנֵּס לְשַׁעַר הַחַמְשִׁים וְלַהּוֹצִיא
בּוֹלְעוֹ מִפִּיּוֹ, וְאִזּוֹ סִפּוֹ תַּמּוּ בַּחֲנִינוֹת הַטְּמֵאָה (ג'
:ח)

רַבֵּד הַזְּהַב

רבי ישראל דב בער מ'אטניצא זיע"א

הגלות האמתית היא שעבודת הבורא
אינה חביבה על האדם וקשה בעיניו
הַנְּהָה עֵקֶר הַגְּלוּת שֶׁהִיא בְּמִצְרַיִם, וְגַם עֵתָּה
כַּעֲוֹה"ר, הוּא שְׁאִין מְרַגְּשִׁין שׁוֹם טַעַם
בְּעַבְדוּת הַשִּׁי"ת (ד"ה וימרו):

לְקוּטֵי הַלְבוּת

רבי נתן מברסלב זיע"א

עקר הגלות הוא קשיות ובלבול הדעת
הטורדים את האדם מהשמחה בעבודה
זֶה עֵקֶר מְרִירַת הַגְּלוּת, שֶׁמְבַלְבֵּל הַשְּׂמֵחָה
כּוֹ ית', שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה אֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה
אֲנַפִּין נְהוּרִין כְּנ"ל, עַל יְדֵי הַקְּשִׁיּוֹת וְהַבְּלִבּוּלִים

וכו', שְׁזָהוּ בַּחֲנִינָה הַמְרָא דְשִׁמְעָתָא וְלַבּוֹן
דְּהַלְכָתָא (הוּדָאָה ה"ו אוֹת נו):

שְׁפַת אִמָּת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

התקיימות החשך וההסתרה על אף התלככות
וקדשת בני ישראל הוא פלא עצום יותר
מפלאי ונוראות הגאולה

הַגֵּם שֶׁבָנִי שְׁרוּיִן בְּגִלּוֹת, מְכַל מְקוֹם
הַהַתְּלַחְבוֹת נִמְצָא בְּתוֹכָם, רַק שֶׁהוּא
נִסְתָּר. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר הַסֵּנֶה בְּעַד כּו' מִדּוֹעַ
לֹא יִבְעַר הַסֵּנֶה, כִּי לְפִי רַב הַתְּלַחְבוֹת הַקְּדוּשָׁה
שֶׁנִּמְצָא אֲצֵל בְּנֵי הוּא דְכַר פְּלֵא וְנִפְלֵא אֵיךְ
מִתְקִים הַחֹשֶׁךְ וְהַהַסְתָּר, וְהוּא יוֹתֵר פְּלֵא
וְנוֹרָאוֹת הַבוֹרָא ית' מְנוֹרָאוֹת שֶׁל הַגְּאֻלָּה,
וְהֵבֵן (שֵׁנַת תַּרל"ט):

פנימיות נפשנו יכולה להתהפך ולהתעלות
כרגע אחד להיות ראויים לגאולה וראית
פני ה' בכית המקדש

וְכַמוֹ כֵּן יֵשׁ לָנוּ לְקוֹוֹת בְּגִלּוֹת הַמֵּר הַזֶּה
שֶׁלֹּא לִהְיוֹת נוֹאֵשׁ ח"ו בְּרֹאוֹת
שְׁפִלוּתֵנוּ מְלַכְר וּמְלַנְאוּ, שְׁאִין מוֹכַנִּים לְשׁוֹם
מִדְרַגָּה קְטַנָּה שֶׁל מִדְרַגּוֹת אֲבוֹתֵינוּ, לוֹמַר אֵיךְ
נוֹכַל לְעַבֵּד בְּכִיהַמ"ק וְלְרֹאוֹת פְּנֵי ה' שֶׁלֹּשׁ
פְּעָמִים בְּשָׁנָה. כִּי כְשִׁיתֵן ה' ית' וְיִגְאֻלְנוּ,
יִתְעוֹדֵר הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּנוּ לִהְיוֹת נִהְפָּכִים
כְּרַגַּע לְעֲלֹת לְמִדְרַגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת כְּכַשְׁנִים
הַקְּדוּמוֹת כְּנ"ל. ה' ית' יִמְהַר גְּאֻלְתָּנוּ כְּב"א
(שֵׁנַת תַּרמ"ב):

קבלת יסורי הגלות באהבה ואמונה שהם
חסד השם הוא מפתח הגאולה

כְּשַׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִין יִסּוּרֵי הַגְּלוּת בְּאֵהְבָה
וּמֵאֲמִינִים כִּי הוּא חֶסֶד הַשִּׁי"ת וְכוּ',
יֻכַּל לִהְיוֹת זֹאת מִפְּתַח שֶׁל הַגְּאֻלָּה (פֵּרֶשֶׁת
דְּבָרִים תַּרמ"ג):

שֵׁם מִשְׁמוּאֵל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

יש לסבל על הגלות בסבלנות והתנשאות
הנפש

וְזֶה לְמוֹד לְגִלּוּתֵנוּ הַמְרָה וְהָאֲרַכָּה הַזֶּה, לְאַחוֹ
כְּשֵׁתֵי הַמְדוּת יַחַד – לְהַתְנַשֵּׂא וְלַהֲכַנְעַ
וְלִסְבֵּל עַל הַגְּלוּת, וְכַמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'יִתֵּן לְמִכְּהוּ
לְחֵי יִשְׁבַּע בְּחַרְפָּה' (אֵיכָה ג'). וְהַרְרָה קְאָדְמוֹ"ר
הַרְר"ב זְצִלְהֵ"ה מִפְּרִישְׁיִסְחָא אֲמַר, שֶׁבָּאִם
הַגּוֹי קוֹרָא עַל יִשְׂרָאֵל דְּבָרֵי זְלוּל, וְהַיִּשְׂרָאֵל
עוֹנָה לְגוֹי לְעַמְתּוֹ, הַרְי הוּא מְאָרִיף אֵת
הַגְּלוּת רַח"ל, עַכ"ד. אֲלֵא יִסְבֵּל אֵת הַגְּלוּת
בְּהַתְנַשְׂאוֹת הַנְּפֵשׁ, הַפּוֹךְ הַכַּת הַיְדוּעָה שְׁאִינִם
יֻכָּלִים לְסַבֵּל הַכְּנִיעָה וְסַבְלוֹת הַגְּלוּת, וּבְזֶה

נִזְכָּה לְפָאָר תַּחַת אֲפָר כְּב"א (פֵּרֶשֶׁת שְׁמוֹת -
שֵׁנַת תַּרע"ז):

נִשְׁמִיּוֹת

קְדֻשַׁת לִוִי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

כאשר מתרחקים מגשמיות אפשר להשיג
עבודת הבורא ודבקות

הַכֹּלֵל כִּשְׁהַעוֹלָמוֹת הֵם דְּבָקִים בְּנִשְׁמִיּוֹת
שֶׁלָּהֶם אִזּוֹ אֵינֵם יְכוּלִים לְהַשִּׁיג
עַבְדוּת הַבוֹרָא ב"ה, וְכִשְׁהֵם מִרְחָקִים עֲצָמָם
וּמִפְּשִׁיטִים מִגְּשִׁמִּיּוֹת שֶׁלָּהֶם אִזּוֹ הֵם יְכוּלִים
לְהַשִּׁיג עַבְדוּת ב"ה, וְזֶהוּ הַרְמוֹז בְּפִסּוּק, 'מִרְחוֹק,
כִּשְׂאָדָם הוּא מִרְחָק מִגְּשִׁמִּיּוֹת שְׁלוֹ, אִזּוֹ ה'
נְרָאָה לו' (ד"ה וּתְצַב):

הַשְּׁנַחָה

אור המאיר

רבי זאב וואלף מזייטומיר זיע"א

יסוד העבודה הוא האמונה בהשגחה
פרטית

כָּלֵל גְּדוּל וְהַחֵיּוֹב מְטֵל עַל כְּאוֹ"א מִיִּשְׂרָאֵל
הַרוֹצֵה לְגִשֵּׁת אֶל הַעֲבוּדָה וְלִקְבֵּל
עָלָיו מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵמָה, זֶה יִצָּא רְאוּשׁוֹנָה,
לְתַקַּע יְתֵד בְּמִקְוֹם נְאֻמָּן אֲמוּנָה שְׁלֵמָה
בְּקִרְבֵּי לְבוֹ, שֶׁכָּל מְקָרִי וּפְנַעֲי הַזְּמַנִּים הַבָּאִים
לוֹ לְאָדָם, הַכֵּל בְּהַשְּׁנַחָה פְּרִטְיוֹת מֵאֲתוֹ ית',
הַכֵּל לְטוֹבָתוֹ לְקַרְבּוֹ אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַעֲבוּדָה
(ד"ה בִּפְס' וִירָא):

קְדֻשַׁת יוֹם טוֹב

רבי חנניה יום טוב ליפא מסיגעט זיע"א

בכל מארעות האדם טמון נס נסתר

צְרִיף הָאָדָם לִידַע בְּנִפְשׁוֹ, שֶׁכָּל הַסְּבוֹת
וְהַמְקָרִים שֶׁיִּהְיֶה לוֹ, הַכֵּל הוּא בְּדֶרֶךְ
נְסִי מֵאֵת הַקְּב"ה וְשֵׁלֹא עַל פִּי סִדְרֵי הַטֵּבַע
וְדֶרֶךְ הָאֲרִיץ וְכוּ'. וְכֹאשֶׁר יִשִּׁים הָאָדָם זֹאת
אֶל לְבוֹ וְיֵאֱמִין בְּאִמָּת בְּהַשְּׁנַחַת הַבוֹרָא ב"ה,
אִזּוֹ לֹא יִרָא מִכָּל דְּבַר רַע, וְאִף אִם יִצַּר לוֹ
מְאֹד לֹא יִרָד לְכַבּוֹ עַל יְדֵי זֶה, שֶׁמְכִינִין שֶׁהוּא
דְּבוּק בְּאֲמוּנָתוֹ ית', יִדַּע בְּנִפְשׁוֹ שֶׁהַכֵּל הוּא
עַל פִּי נִסְתָּר מֵאֵת הַקְּב"ה, וְהוּא נִסְתָּר
וְנִטְמָן מֵעֵין הַרְוָאָה נִס בְּתוֹךְ נִס, וְהַכֵּל הוּא
לְטוֹבַת הַעֲלֻתוֹ, וְכַמוֹכָא בְּפִסְפְּרִים הַקְּדוּשִׁים,
וְאִם כֵּן לֹא יִפְחַד כָּלֵל מִצְרָה שְׁלֹא תִבֵּא, רַק
יִשִּׁים בְּה' מְבֻטָּח וְלֹא יִמוֹט לְעוֹלָם (ד"ה וִירָא
מֵלֶאךָ):

שמחה

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

עקר הנחת רוח מעבודת ה' כשהיא מתוך שמחה

עקר עבודת ה', הן בתורה הן בתפלה, צריך שתהיה מתוך שמחה, כמאמר הכתוב 'תחת אשר לא עבדת וגו' בשמחה ובטוב לבב מרב כל, וזהו עקר נחת רוח לפניו ית', כשישראל משמיעין קולם בתורה או בתפלה מתוך שמחה וחדנה, ועבודת ה' הנעשה מתוך עצבות הוא פוגם מאד בעולמות העליונים

(ד"ה ויאמר ה')

תאוות

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

הפורש מהנאות יתרות יכול לבוא למדרגה גדולה

מי שמסגף עצמו ומענה עצמו מהנאות יתרות אזי יכול לבא למדרגה גדולה

(ד"ה ויבן)

לקוטי רמ"ל

רבי משה לייב מקסאוב זיע"א

כפי שמעט תאוות עולם הזה כך נותן כח לנשמתו ונדבק בהשם יתברך

וכל מה שאדם ממעט בתענוגים, זה קדשה ודביקה להשי"ת, ונותן כח לנשמה, ולהפך הדרונות לזכות מכח התשובה (ד"ה

וכאשר יענו):

נטע ששועים

רבי נטע מחלם זיע"א

הניצוץ שבתוך התאוות מעתיד לפני הקב"ה לסייע לאדם להתגבר

'ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך', בפה נה, הם התאוות הנשמיות שהיצה"ר מראה לאדם ומסיתו בדברים רכים, אבל אחר כל זאת, הניצוץ הקדוש, אף שהוא בגלות בתוך הגוף אצל היצה"ר, אעפ"כ הוא משתוקק ומתאנה להכניע את הגוף תחתיו, והניצוץ הקדוש מכקש מהקב"ה לעזר לו, והקב"ה ברחמיו עוזר לו שיוכל להתגבר על היצה"ר ומכניע גם את הגוף אליו ית':

ומכאן הוא כח ההתחזקות לכל איש ישראל אשר מגדל צרותיו וחסריו לא יוכל כמעט לפתח פיו בתחנה ותפלה לפני הקב"ה, ואם מתפלל הוא כמעט מערוב ומבלבל מהמחשבות המבלבלים אותו, אעפ"כ כל יאמר לנפשו נואש, ויזעק ויתפלל לד' בכל יכלתו, ואף אם לא יעלה ח"ו מכל תפלתו רק אנחה אחת מקרב גלב עמק, השי"ת בחן לב יחשב עניו ומרודו וישל מצבו ומקומו ושעתו שהביאו לבלבול הדעת, וברכ רחמיו וחסדיו ישמע לאנחה האחת וישמע ויושיעו (אות ב):

אף שנדמה לאדם שאינו מרגיש כל התעוררות ידע שפנימיות ומעמקי לבו ונפשו מלאים תשוקה

ומזה יקח כל אחר מישראל מוסר לנפשו ואל יאמר נואש חלילה, שאפלו אם ידמה לו חלילה שאינו מרגיש כלום ואינו מתעורר לתשובה, אולם פנימיות ומעמקי לבו ונפשו חושק וכוסף תמיד למקום מחצבתה ונתפעל בתשובה. ולכן מחיב כאו"א מישראל לעשות כל אשר בכחו לעבודת השי"ת, ולחזק את עצמו בכל מיני התחזקות לכל להתיאש את עצמו (אות א):

עבודת ה'

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפליץ זיע"א

ע"י שנושע בסיוע משמים אינו מחזיק טובה לעצמו

וכן לכל הרוצה באמת לעבוד ה' יתברך, אחר שמיגע בכל יכלתו מסיעים משמים, ובכן אינו מחזיק טובה לעצמו, שזוכר מצבו טרם נושע משמים (ד"ה ותרם):

צדיקים

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

המתלהב בשמעו ספורי צדיקים את הוא שקדשה בקרבו

סימן טוב לאדם כשהוא שומע מספרים ממעלות הצדיקים ועבודתם בקדשה לשמו ית' באמת, אם פאותו הפעם לבו חושק ומתלהב מאד מאד שיזכה גם הוא לעבוד השי"ת באמת, זה הוא סימן טוב שהשם עמו וזה דבר ה' (ד"ה ויאמר משה):

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

כל העובר על האדם הוא טובתו ובהכרח שיהיה נוקא במצב זה

פשוטי בני אדם אינם מבינים דרכי השי"ת ונראה להם שהם עלילות, אבל באמת איתא שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו והכל הוא ברחמים וכו', שהכל הוא כשיטה ובהשבוך נכך מכרח להיות ואי אפשר להיות באופן אחר (לא ידוע השנה):

נסיונות

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

על ידי הצרות מתברר הטוב מהרע

באמצעות העוני והצרות מתברר בחינת הטוב מהרע ותסמך אל חלק הטוב, ותתברר בחינת הרע מחלק הטוב ותסמך אל בחינת הרע (ד"ה וכאשר):

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

העובר ה' באמת ואינו מכוון עבור עצמו אל לו לירא מההסתרה כי מטרתו להביאו לרבקות | משל נפלא

האדם ההולך בדרך אמת והישר, נדמה לו לאפל וחשך בעיני עצמו, והנה האיש הזה, מורא לא יעלה על ראשו, כי אם הדבר הזה ידוע אליו באמת ונקבע זאת בלבבו שאינו מאיר לעצמו בכל עשיותיו, ידוע להי לו שהוא הולך בדרך אמת וזה רצונו ית"ש מה שהוא אפל בעיני עצמו. ונמשל הענין למלך שרצונו לתן את בתו לאשה למי אשר יחפץ, ובעת היחוד מסתיר הדבר מכל בני המלך ומוליק החתן דרך מקומות שלא יודע לבני המלך, והחתן הזה בראותו שמוליקין אותו להיחוד אינו יודע אנה מוליקין אותו, אבל באמת רצונו של מלך הוא להוליכו להיחוד כרי שלא יודע הדבר (ד"ה וילך):

ישמח ישראל

רבי יצחק אל יצחק מאלכסנדר זיע"א

יחזק האדם עצמו להתפלל בכל יכלתו על אף צרותיו ועוונותיו ואפילו לא תעשה בידו רק אנחה אחת מעמק לבו השי"ת ישמענה

אוצרות גאוני הדורות

ובני ישראל פרו וישרצו וירכו ויעצמו במאד מאד (א יז)

קולו של יעקב

רבי יעקב רחב זצ"ל
על ידי רבוי הכנים וכו' ישראל לרכוש גדול ביציאתם ממצרים

אפשר שיוכן כמה שכתבו המפרשים ו"ל, דרבוי הכנים השלים המגן של ארבע מאות שנה, ולזה וכו' גם כן לרכוש גדול, כיון דנשלם המגן ויצאו בזמנם. ואמרין בברכות (נד) 'ואהבת את ה' וכו' ובכל מאדך' - בכל ממונדך. וזה שאמר ובני ישראל פרו וישרצו, ועל ידי זה נשלמו ארבע מאות שנה וזכו לרכוש, וזה שאמר 'במאד מאד' שזכו בממון הנקרא 'מאד'.

ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה (כ י)

מרגניתא דרב

רבי ברוך פרנקל-תאומים זצ"ל
ראתה בתיה שמשח מילדי העברים ממה שככה כנער

נראה לפרש לפי המדרש (שמו"ר א יח) שבשעה שנולד משה גזר פרעה שישליכו ליאור גם ילדי מצרים, משום שאמרו לו אצטגנינו היום נולד המושיע של ישראל, אם כן ממילא אין לחוש עוד על הילדים שנולדו קדם.

וכיון שהיה קולו כנער, שחשבה שבנדאי הוא נולד כפר, ומה שהשליך ליאור הטעם היותו מילדי העברים, שעליהם נגזרה הגזרה אף קדם שנולד מושיען של ישראל, ובה מקשר היטב דברי הפסוק.

וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה (ב כג)

נתיבי חיים

רבי חיים פריעד זצ"ל
זעקת ישראל על הריגת בנייהם לא עלתה למרום

וקשה דבתחלה כתב ב' לשונות. א. ויאנחו בני ישראל מן העבדה. ב. ויזעקו, ואלו בסיפא דקרא כתב רק

לשון אחד ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה.

ויש לומר דאיתא ברש"י וימת מלך מצרים, נצטרע והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם. אם כן כששחט המלך ילדי ישראל בכל יום היה להם בזה שני צרות, האחד בעבור העבדה, והשני בעבור ילדיהם שמתו, וזהו הפל שאמר הפתוי ויאנחו מן העבדה ויזעקו.

והנה איתא בספר חומת אנה בפרשתן, שכל התינוקות ששחט פרעה היו רשעים גמורים, אמנם ישראל לא ידעו זאת, ורק הקדוש ברוך הוא היה יודע עתידות. והשתא מבאר שפיר הפסוק, דבתחלה כתב שני לשונות א. ויאנחו בני ישראל מן העבדה, הינו שאנחו בעבור קשי השעבוד. ב. ויזעקו על הריגת הילדים.

אבל הקב"ה היודע עתידות שכל אותם ההרגים רשעים הם, לכך עלתה לפניו רק מה שאנחו מן העבדה, אבל הזעקה על הריגת הילדים לא עלתה לפניו, ולכך נאמר רק ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה ולא יותר.

הלהרנגי אתה אמר כאשר הרגת את המצרי וינא משה ויאמר אכן נודע הדבר (ב יד)

שמן אפרסמון

רבי יעקב טננבוים זצ"ל
הריגת המצרי בשם המפרש

ובני מאיר שיחי' פרש בקרא לפי מה שאמרו חז"ל (שמו"ר א ל) שהרגו בשם המפרש, וקשה הא בקרא כתיב ויך את המצרי, דמשמע שהרגו בידיים.

אך הכונה שמושה לא רצה שירגישו שהרג את המצרי בשם המפרש, כי כאשר יתודע זאת לפרעה ירדפנו, כי לא יחפץ שיהיה אצלו איש כזה אשר כחו בפיו להרג, לכן אף שהרגו 'בשם' עשה את עצמו כאלו הרגו 'בידיים'.

אבל איש זה שהפה את חבירו ידע מזה שמושה הרג המצרי 'בשם', על כן אמר לו הלהרנגי אתה 'אמר', וכי גם אותי אתה רוצה להרג באמירה ודבור כאשר הרגת את המצרי.

ועל זה אמר משה 'אכן שנודע הדבר' שהרגתי המצרי 'בשם', אני מקרח

לילך מכאן למלט נפשי שלא יודע זאת לפרעה שאני כאן, כי אהיה בסכנה עצומה. ועל מיתת המצרי היה בידו להתנצל לפני פרעה שבדין הרגו, שעשה שלא פהגן נגד איש ישראל מה שלא היה רשאי לעשות, וכדאיתא במדרש (שמו"ר א כח) מה שעשה לו בשדה ובבית, אבל על זה שהרגו בשם לא יהיה אפשר לו להתנצל.

ויעבדו מצרים את בני ישראל כפרך. וימררו את חיייהם פעבדה קשה כחמר וכלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם כפרך (א יג-יד)

ברית אבות

רבי אברהם חורניא זצ"ל
טעם ענשם של מצריים אף שגזרו על ישראל גלות

יש לזקוק מאי 'כל עבדתם', ומה הוסיף בזה אחר שפבר פרש 'בחמר וכלבנים ובכל עבדה'.

ונראה כמה שכתב הרמב"ם ז"ל (תשובה פ"ו ה"ה) בטעם חיוב המצריים, דלכאורה הם פטורים מאחר דגזרת מלך היא, כמו שאמר הכותב (בראשית טו יג) 'ידע תדע פי גר יהיה ורעך'. וכתב הוא ז"ל, כי השי"ת לא אמר 'בארגן מצרים' רק 'בארגן לא להם', ויכולה הגזרה להתקיים על ידי אחר ולכך נתחייבו.

והראב"ד ז"ל השיגו, ותרץ הוא ז"ל ב' תרוצים, האחד פי מגלגלים חובה על ידי חייב, ומצרים היו חייבים בלא זה. ועוד דהכבירו עליהם על, על הרף 'אני קצפתי מעט והם עזרו לרעה', עכ"ד.

ואפשר לומר עוד קרוב לזה, דאף דגזרת השם היא, מכל מקום פונתם לא היתה לזה לקים גזרת מלך, רק להשתעבד כם להנאתם דוקא. וזה פרוש מאמר ז"ל (סוטה יא:) 'בתחלה בפה רך וכו', פרוש בתחלה היו אומרים להם דאין פונתם רק לקים גזרתו יחברך דוקא, וזהו בפה רך, 'ולכסוף בפרך' שהיו משתעבדים בהם להנאתם.

וכל זה רמוז בקראין הטעמים שפם נתחייבו המצריים, בתחלה אמר ויעבדו מצרים, וכתב 'מצרים' תרה, שפבר אמר וישימו עליו, ועל המצריים קאי,

(ירמיה לא ח) 'בבכי יבאו ובתחנונים אובילים', רצה לומר באחרית הימים כשנסבל הרבה יסורים, ואז יקלה כחננו ולא יהיה בידנו כח לעשות תשובה, אז לא יהיה לנו תקנה אלא בבכי ותחנונים, זאת תהיה עקר תשובתנו.

ואמרתי שנה מרמז הפתוח ותתעב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו, ולא אמר 'יתעמד' אלא תבת 'תמצב', ראשי תבות תשובה, תפלה, צדקה, ביכי. והראשון הוא תשובה על ידי סגופים, ובזמן הזה תש כחננו. השנית היא תפלה, ובזמן הזה אין אנו יודעין לכוון פראוי בהתפלה [וכו'].

והשלישית היא צדקה, גם צדקה אין בנו, כי אפס כסף וכלה פרוטה, ורב העולם אין בידם לעשות צדקה. וכמו מי שאין ספק בידו לעשות צדקה, אין עליו תרעמת מה שאינו נותן צדקה, כי אין דנין אפשר מאשי אפשר, כך מי שאין בו כח לסגף את עצמו, אין עליו תרעומות מה שאינו מסגף את עצמו.

אבל על מה שאנו אין מתעוררין עצמנו לבכיה, על זה הקב"ה מתרעם עלינו, ואומר אף על פי כן 'בבכי יבאו', דהינו שביא עליהם יסורין קשים, ואז יהיו רפים לבכיה. (שער ו פ"א)

איל המלאים - אנני צדק

רבי אברהם קרא זצ"ל

סימן הבכיה שלא נשתקע האדם בחטאים

הודוי הבאה מבכי באה משני הלכות, כאשר פרש הזהר הקדוש וינרא והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים הוא זה, דבכי הוא סימן פשרות שהוא מילדי ישראל.

ועל דרך הלצה אמרתי על פי שכתבו הספרים, שאדם שהוא משקע בעברות אינו יכול לבכות, שכבר נטמטם לבו בטמאת היצר הרע, אבל מי שבוכה הוא סימן שעדין לא נשתקע בחטא. וזהו והנה נער בכה, רצה לומר לפשהו בוכה סימן שעדין הוא נער בעברות, ומילדי העברים הוא. (שיר השירים)

רבנו בחיי

רבי בחיי בן אשר זצ"ל

דמעות התפלה כנגד נסוך המים

וכשם שהפענית קרבן, כך הדמעה בשעת תפלה קרבן כנגד נסוך המים עם

מעניני הפרשה

סגלת וכח הדמעות

זהר הקדוש

בטול כל הגזרות הרעות בכח הדמעות

[תרגום]: אמר רבי יהודה, כל הדברים שבעולם תלויים בתשובה ובתפלה שמתפלל האדם להקב"ה, וכל שכן מי ששופך דמעות בתפלתו, שאין לך שער שלא יכנסו בו אלו הדמעות.

מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד, ותפתח היא השכינה שעומדת על ישראל כאם על הבנים, והיא פותחת תמיד בזכותם של ישראל, כיון שפתחה ללמד זכות על ישראל ויתראהו את הילד דהינו ילד שעשועים, הם ישראל שחטאו לפני מלפס ב"ה בכל הדברים.

ומיד שמתחננים לפני הקב"ה וחוזרים בתשובה, ובוכים לפניו כבן הבוכה לפני אביו, מה כתיב והנה נער בכה שרומז על ישראל, כיון שבוכים מסתלקים כל גזרות רעות שבעולם, מה כתיב ותחמל עליו שפרושו מתעורר עליו ברחמים ומרחם עליו. (יב:)

שער המלך

רבי מרדכי ב"ר שמואל זצ"ל

עקר התשובה על ידי בכי ותחנונים

והנה העולם מנאשין את עצמן מן התשובה, מתמת שידעין שהתשובה צריכה להיות דוקא על ידי סגוף לסגף את גופו, ובעתים הללו המה תלושי כח, ואינו יכולין להרבות בסגופין, אף בתעניות אין יכולין להרבות, וצריכין לדון את כל אדם לכף זכות.

אף על פי כן אינן צריכין להתיאש את עצמן מן התשובה, כי אמר הכתוב (קהלת טו) 'כל אשר תמצא ידך לעשות בכתף עשה', נמצא בודאי צריכין לעשות בכל כחך דאפשר לעשות בכל כחו, אף אם יודע בעצמו שאינו יוכל לעשות עוד בכחו לא גזרו.

לכן אנו מתפללין בכללות כחנו אל תעזבנו, דנהי אם אין אנו יכולין לעשות תשובה על ידי סגוף, על כל פנים יש לנו לעשות תשובה בכל לב, דהינו להרבות בכיה, כאשר זכרתי שמרמז הכתוב

רק לרמז תרוץ הרמב"ם ז"ל שה' לא אמר במצרים, וכיון שהעבדים הם ולא אמה אחרת, בזה נלכדו.

עוד רמז במה שאמר וימרו את חייהם בעבדה קשה, שהיא עבודה זרה כמאמרם ז"ל, נמצא דהמצרים היו חכים בלא זה, שהיו עובדי עבודה זרה, ומגלגלין חובה על ידי חבי. ועוד בחמר וכו', שהכבידו עלם יותר מדאי, וכתרוץ השני.

ועוד את כל עבדתם, להנאתם היו משתעבדים בהם, ומחשבה רעה באמות מצטרפת למעשה, וזהו 'עבדתם' בכנוי, לעצמם, פרוש שלא היו עושים זה לשם שמים רק להנאתם, וסופם גלה על תחלתם, ומגלגלים עליהם את הכל אף שעשו בפה רה, וזהו אשר עבדו בהם בפרך, פרוש כל מה שעבדו בהם נחשב הכל בפרך, ונתחילו על הכל.

וינרא אלהים את בני ישראל וידע אלהים

(כ כה)

מקרא מפרש

רבי יצחק יהודה טרוינט זצ"ל

נשאו ישראל חן בעיני הקב"ה מחמת השעבוד

כי היסורים ממרקין עונותיו של אדם ומרצין אותו לשמים, וזה וינרא אלקים את בני ישראל, מלשון 'רואה אני את דברי אדמוני' (תוכחות קח:), נשאו חן בעיני ה' בסבת צרת השעבוד, וזה וידע אלקים, נתודע תכלית 'אלקים' זה מדת הדין שנהג בישראל אז, כדי לרצותן לשמים.

לא תגרעו מלכניכם דבר יום ביומו (ה טו)

נפלאות חדשות

רבי נח ליפשיץ זצ"ל

בנית לכנים תמורת הבנים

הנה בכל פרשה זו כתיב 'מדוע לא כליתם חקכם ללבן הלבנים', וכן 'תכן לבנים תתנו', וכאן כתיב 'לא תגרעו מלכניכם', ולמה לא כתיב 'לא תגרעו מלכנים דבר יום ביומו כיום אתמול'.

ונראה לעניות דעתי שרומז מה דאיתא במדרש, כאשר חסר איש מנין הלבנים המשל עליו, היו לוקחים בניהם וממעיין בבנין, על פן אמרו הנוגשים בזה שתמלאו המנין המשל לא תגרעו מלכניכם, כלומר מן בניכם.

הקרבנות, וכן דרשו רז"ל (ברכות לב): שערי דמעה לא ננעלו, כי הדמעה מכח המים, שהוא מכח החסד שהוא הימין, והימין פשוטה לקבל שכים בכל עת ובכל שעה. (בראשית א יח)

הגהות סמ"ק

רבי פנץ ב"ר אליהו זצ"ל

תפלת היחיד בדמעות נענית בכל עת

ואמר הר"ם מאובקרא, שיש לו לאדם להסיר כל מחשבות לבו, וכל דבר אחר מלבבו בשעת תפלה, ויכוון לבו אל מקום, ויחשב הדבר בלבו טרם יוציאהו בפיו, וכן יעשה מכל דבר ולא יחטא, ותפלתו זכה ומקבלת לפני המקום, שנאמר 'תכין לבם תקשיב אונדך'.

ושלש תפלות נשמעות. תפלת יחיד בדמעות בכל יום, תפלת צבור בכל יום, יחיד בין ראש השנה ליום כפורים, וכל הבוכה בלילה בתפלה, כוכבים ומזלות בוכים עמו, ותפלתו נשמעת. (מצוה יא)

ספר חסידים

רבי יהודה החסיד זצ"ל

תפלה בדמעות נענית אף שאין בידו זכות ומעשים טובים

יאחז צדיק דרכו (איוב יז ט). יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו, אלא בעבור תקף תחנונים ודמעת עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, אף על פי שאין בידו זכות ומעשים טובים, מקבל הקדוש ברוך הוא תפלתו ועושה חסדו. (סי קל)

שני לוחות הברית

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל

תפלה בקול תחנונים כאלו הוא בוכה

אמר רבותינו ז"ל (ברכות לב): כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה. על פן יעורר אדם עצמו ויראה שתפלתו תהיה בדמעה, ובודוייו והזפרת עונותיו, ובקשת הסליחה והמחילה, פשיטא ופשיטא שיהיה בככי ותחנונים.

ואף אם לפעמים אינו בוכה ממש, יהיה קול דברים שמדבר בתפלתו, יהיה בקול נמוך ומשבר כאלו היה בוכה, ועל זה רמז דוד המלך ע"ה (תהלים ו ט) 'כי שמע ה' קול בכי', לא אמר בככי, רק 'קול בכי', כלומר, שעושה קול כאלו היה בוכה, ויאמר הכל בקול תחנונים, בקול עני ואביון המתחנן. (מס' תמיד, פרק גר מצוה)

קב הישר

רבי צבי הירש קאיינדנאור זצ"ל

תפלה בדמעה מקבלה הקב"ה בכבודו ובעצמו

ויראה האדם להתפלל בדמעה, כי תפלה בדמעות היא קרובה מאד להתקבל פיודע על פי מאמרי רז"ל. ומרב חשיבות של תפלה בדמעות, הפתח אשר נכנסים שם התפלות אשר הם עם דמעות, אינו פותח אותו פתח שום מלאך או ממנה, כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו, ולכן אינו ננעלים, והן פתוחים תמיד, ונקראים שערי דמעות.

כשהתפלה היא עולה למעלה, אז יוצא לקראתה אופן אחד ושמו ירחמיאל, והוא ממנה על שש מאות חיות של מעלה, ונוטל הוא אותה התפלה עם הדמעות, ומעלה אותה והיא עולה ומתקשרת למעלה למקום גבוה מאד. (פרק ח)

יערות דבש

רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל

תפלה בככי מעלה תפלות של כמה שנים

ואשרי למי שמתפלל בדמעה ולב נשבר

ונדפה, כי לא ישוב ריקם, ועל מה נבטח בגולה ומה יגן בעדנו אם לא בתפלה ובקשה מקירות לב, או לנו אשר נאמר (איכה ג מד) 'סכותה בענן לך מעבור תפלה', ומה הוא הענן, הוא אדים והכל שיש בו חטא היוצא מפי איש ואשה כל יום, וכיחוד שיחה בטלה בבית הכנסת, ומכל שכן בעת תפלה, הכל הוא עולה בעב וענן ומונע לתפלה לעלות.

אך אם אדם מתפלל אחר כך בכונה ובככי ודמעה, מעלה כל תפלות מפמה שנים אשר סביב נקבצו לו, כי נשארו עומדים ברפיון מבלי עליה, וכעת על ידי תפלה זו הם עולים כמעלה בית אל. (ח"א דרוש ד)

יערות דבש

רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל

השגת ישרות התורה על ידי תפלה בדמעות

ובדוק ומנסה, אם יתפלל אדם שחרית וקריאת שמע בכונה, שבו ביום יזכה לדבר מצוה ויצליח בעסקיו, ואף שלשעה יחשב שאינו בסופו ימצא שכן הוא, ואין צריך לומר שיצליח בו ביום בתורה, ומצוה גוררת מצוה.

וכן להפך, או לי על שכרי בעת שאיני מתפלל בכונה פראוי, כל היום אין שמועתי בתורה מכוננת וקרעים אלביש, ולהפך אם אצק ואשוע לה מקירות לכבי בתפלה לחגני דעה פי ולותי עד מאד בעו"ה, אף הוא ירחם עלי להאיר עיני בתורתו.

ולכן עם נכון וחסם, אל תאמרו הא דעדיף זה מחברו לרב שכלו ועצם חכמתו ובינתו, לא כן הוא, שקר נחלתם, רק מפתח ה' הוא פאשר נוחיל טובו וחסדו הגדול ברב תפלה ותחנונים, ואין לך דבר שמוזכה לאדם להשיג ישרות התורה ולפענח מצפונים בדרך ישר ואמת, אלא להתפלל לה' בדמעה שישוב וירחמהו. (ח"א דרוש ד)

מעשי צדיקים

ותנד בת פנעה לרחץ על היאר ונערתיה הלכת על יד היאר ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה (ב ה) ברש"י, את אמתה, את ידה, שגשתה רבבה אמתה אמות הרבה.

ספר הרה"ק הלג שמחה זיע"א, בעת המלחמה הנוראה בפולין, כשהמצב היה קשה מאד ויהודים היו זקוקים לעזרה ולא היה ביכלת לסייע להם, אמר

האהבת שלום זיע"א, אז ראו את האור כי טוב הוא, כמו שכתוב בלדת משה רבנו עליו השלום, 'ותרא אותו כי טוב הוא', ומפרש רש"י הקדוש, שנתמלא הבית כלו אורה. (אבן סתיה החדש)

ותרא אותו כי טוב הוא (ב ב)
באחד הלילות, האיר במפתיע אור גדול ומסתורי בבית הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זיע"א, מיד הבין ואמר, "בטוח אני כי בעזר השי"ת ילד ילד לנו, בו יקיר שיופיע באורו לעולם".
אחרי כן נולד לו בן זקר הוא הרה"ק

פרשת שמות

הנער להתודות וכשעיניו זולגות דמעות קרא קריאת שמע, אז השיב נשמתו לבוראה, נשמתו סימה את תקוונה. (האיר המזרח)

ויאמר מי שמך לאיש שר ונפסט עלינו הלהרגני אתה אמר כאשר הרגת את המצרי (ב יד)

ספר ר' ליפא לפקוביטש מקליינורדיין, לאביו ר' אבא היתה חנות בקליינורדיין סמוך לרציף תחנת הרכבת העירונית שנסעה בתוף העיר, הרכבת היתה חולפת בדרך על פני החנות, אולם עוצרת רק בקצה התחנה הרחק מחנותו.

כאשר היה ר' אבא מגיע ברכבת עם סחורה שרכש בעיר נירעדהאז, נוהג היה להשליך את המשא דרך חלון הרכבת לשחלפה על פני החנות, כדי שלא יצטרף לשאת את החבילות בידי מתחנת הרכבת ועד החנות.

בני ביתו היו ממתנים בצד המסלה, אוספים את החבילות שהשליכו מהרכבת, ומכניסים אותם לחנות. באחת הפעמים השתרבבה אחת החבילות שהשליך ר' אבא מן הרכבת אל מתחת גלגלי הקרון, הרכבת כמעט וירדה מהמסלה, ונוסעיה היו בסכנה.

היה זה בשנות המלחמה בעת שהאנטישמיות ושנאת ישראל גברה מאד, וההמון שהתאסף במקום הקים רעש והמלה, כעבר זמן קצר נשמעו צפירות אזעקה על ידי המשטרה כאלו התכונן היהודי לבצע מעשה חבלה מתכנן, ר' אבא נחקר על ידי המשטרה, והחלט להעמידו למשפט.

כמוכן ששכר עורך דין שיטען עבורו, וטענתו היתה כי עשה זאת בתם לב כמנהגו תמיד ובלי כל פגנה זדונית, עורך הדין הנכרי הסביר לו שהכל תלוי בטיב השופט, על אף שטענותיו זודקות, אם ישב על כס המשפט שופט שונא ישראל, לא יועיל מאומה.

בהתקרב מועד המשפט נודע לו שאכן יערו בפני שופט רשע עריץ הידוע בשנאתו ליהודים, והוא שלח להודיע לרבו הרה"ק **האור מלא מקאסאן** זיע"א על כך, בשמעו מי יהיה השופט השיב הרבי, "אם ירצה ה' הוא לא יהיה השופט".

בלילה שלפני המשפט נפל אותו שופט רשע ושבר את ידו, ולא היה יכול להופיע בבית המשפט, עקב כך נדחה המשפט למועד אחר, במועד ההוא הובא הדין לפני שופט אחר שקבל את טענות ר' אבא, והוא שחרר לחפשי. (הצבי והצדק פר' חוקת)

תקנה שכל מי שירים יד על חברו יטל בחרם. **יום** אחד ארע מקרה שגברא אלמא הפה את חברו באגרוף רשע, כאשר שמע שמתכונים להחרימו כפי שתקנו, אים שכל מי שיעז לעשות זאת דמו בראשו, מכיון שהכל פחדו ממנו, לא היה מי מתושבי העירה שהסכים להכריז חרם על ברנש זה.

כאשר נודע הדבר לחפץ חיים, עלה על הבימה וקרא בתקיפות, "הריני מקים בזאת מצות לא תגורו מפני איש, ומכריז חרם על פלוני על אשר הרים ידו על חברו, עד שישוב בתשובה ויבקש סליחה". **אימתו** של החפץ חיים נפלה על האיש והוא מהר ללכת ולרצות את חברו, בקש סליחתו, והבטיח שלא ישנה דבר זה לעולם. (המאורות הגדולים)

למה תכה רעך (ב יג)

באחת הפעמים בהם בקר **רבי יהודה פתיה** זצ"ל בירושלים, הגיע לבקרו במעונו **רבי אברהם חיים עדס** זצ"ל, במהלך הבקור נכנס לחדר בנו הקטן של רבי יהודה והתחיל להשתולל ולהפריע, אביו עמד ונער בו, אולם רבי אברהם חיים מנע בעדו ואמר, "די לילד זה בצרות שיעברו עליו, כבודו מוסיף לו צרות על צרותיו".

ענהו רבי יהודה, הלא כתוב במשלי (יג מד) 'חושף שכטו שונא בנו', עלי לחנכו שכאשר מגיע תלמיד חכם, עליו לשבת לפניו באימה וביראה. גלה לו רבי אברהם ואמר, "דע לך שילד זה בא לעולם בגלגול, היות ובגלגול הקודם שמש כמלמד ילדים והפה אותם ללא רחם, ואף היה מתענג בהכותם, עתה בא לתשו עוון זה ולכן עוד יסבל יסורים קשים בחייו, לכן הנח לו".

בחלק השנים עבר הילד יסורים קשים, באחת הפעמים עמד אביו רבי יהודה ליד מטתו ושמע אותו מתאונן ואומר, "רבונו של עולם, הלא אני צעיר לימים, איזה חטאים עשיתי שעבורם אני סובל כל כך". **אחר** פנה אל אביו ואמר, "אבא, על כלם אתה מתפלל ואני בשר מבשרך, הלא תרחם עלי ותעתיר עבורי", אז ספר לו אביו, "לפני שנים בקרנו בירושלים ובא רב גדול לבקרני, וגלה לי על איזה חטא ירדת שוב בגלגול".

גולל בפניו רבי יהודה את האמור לעיל ואמר, "היסורים לטובתך, לתקן את אשר שחת בגלגול הקודם, על כן תתודה על מה שפגמת, ואז ירחמך ה'", מיד התחיל

האמרי אמת שמבתי למדים שבכל מצב שהוא, גם כאשר היכלת לסייע נראית רחוקה, חובה להושיט יד ולנסות לסייע איש לרעהו.

הרי בתי רחוקה היתה ממקום התבה, וכיצד חשבה להגיע עם ידה עד לתבה, אלא מכאן שאדם צריך לעשות כל אשר ביכלתו ואחר כך מסייע מן השמים, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים נז ג) 'לקל גמר עלי'. (ליקוטי יהודה)

ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם (ב יא) ברש"י, נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם.

חתן יתום שבור ורצוף שאבד את הוריו בשנות המלחמה הנוראה, נכנס ביום חפתו אל הרה"ק **רבי יואל טייטלבוים מסטמאר** זיע"א, לבקש את ברכתו בהגיעו ליوم הגדול.

נענה הרבי לבקשתו והעניק לו את ברכתו החמה, אבל בתוף כך התפרץ בבכי גדול ולא יכל לעצר ברוחו הסוערת, כך הוריד כנחל דמעה במשך זמן מה, עד שעצר את דמעותיו וברך את החתן לשלום.

אחרי כזו "קבלת פנים" היה החתן שרוי בצער ובעצבות במשך שבועת ימי המשתה, כשהוא תוהה מדוע בכה הרבי כל כך, אולי ראה דברים לא טובים העומדים להתרחש על ראשו, בתם שבועת ימי המשתה, החליט להכנס אל הרבי ולשאל את פיו, מה פשר בכיתו הרבה.

שמע הרבי את שאלתו ודאגתו וענה, "מדרך העולם כאשר הולך איש יהודי לחפתו, מסובב הוא עם הוריו היקרים הצועדים לצדדיו ומובילים אותו לחפתו, בוכים ומבקשים בעדו שיזכה להקים בית נאמן בישראל, ושכל ימי חייו יהיה לו אף טוב וחסד, נחת והרחבת הדעת, פרנסה טובה.

כשראיתיו בני יקרי, חתן שאבד את הוריו היקרים ואין מי שיבכה עבורו, אמרתי אהיה אני במקום הוריו ואבכה אני עבורו, שיהיה לך כל טוב כל ימי חייו, זו היתה פשר בכיתי עד כדי שלא יכלתי לעצור בעד רוחי" (בדידי הוי עובדא)

והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך (ב יג)

בתקופה מסוימת פרוצו בראדן מריבות שהביאו לידי הפאות בין איש לרעהו, עד שהגיעו לכדי חבלות בגוף, **החפץ חיים** זיע"א מחה נמרצות על כך, עד שפרסם

ותלד בן ויקרא את שמו גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה (ב כב)

בנישבו במחצת רבו הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א, פתח אחד החסידים ואמר, "תמוה הדבר שדוקא הציונים הרחוקים ממצוות התורה ומיראת שמים, עוסקים במצות ישוב ארץ ישראל וקבוצ גליות, מצוה שהיראים והשלמים משתוקקים אליה דורות על דורות".

השיב רבי יששכר דב ואמר, "משל למה הדבר דומה, לאדם ששכל ימיו השתעשע בתקוה כי יזכה בפנים בסכום גדול, ואמנם יום אחד זכה בפנים, אף בני ביתו חששו להודיעו פן לא יעמד בו לבו מגדל השמחה ומרב התרגשות.

שלחו אליו את גדול הבדאים בעיר שיבשר לו את הבשורה, האיש שהפירו כבדאי שאין לשים לב לדבריו אמנם לא האמין לדברי השליח, אף בינתים הרגלו אָזניו ונפשו לשמועה, כשבא אחר כך איש מהימן וחזר באַזניו על הבשורה, כבר לא היה הדבר בגדר הפתעה בשבילו והוא נצל מהתרגשות פתע שסכנה בצדה.

בן הדבר עם כנסת ישראל, כל ימי גלותה האַרְכִּים מצפה לזכייה הגדולה, לגאולה, למען לא יבלע לנפשה מעצם השמחה בבית הגואל פתאום, שלח לה הקב"ה את גדולי הבדאים, אלה הציונים, שיביאו ראשונה את הבשורה.

מאחר שאינם מהימנים עליה, אינה מאמינה בדבריהם, אף בינתים מתרגלת היא לשמועה וכשיבוא אליה הנביא, המבשר האמתי, כבר לא תהיה הבשורה הפתעה גמורה וכנסת ישראל תנצל מסכנת הפתאומיות ולא יבלע לה.

הוסיף הרבי ואמר, כלם מכירים את אשר כתב **רבי יהונתן איבשיץ** זצ"ל בספרו **אהבת יהונתן** פרשת ואַתְחַנּוּ, "כנסת ישראל צוּחָה באַלה ובשבועה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה נגד קבוצ ישראל.

באם הכל נועדו יחדיו לילך לירושלים וכל האמות מסכימים, אפלו הכי צוּחָה שחלילה שתלך שמה, כי הקץ סתום, ואולי אין עתה הזמן האמתי רק עת רצון לפי שעה, והיום או מחר יחטאו ומכרחים לגלות פעם שנית ח"ו ואחרון קשה מן הראשון.

לךך בקשה שלא ילכו עד שתחפץ, רצה

לומר עד שיגיע הזמן שימלא כל הארץ דעה, ומשם והלאה הבטיח עלת כל העלות שלא יהיה נעדר מן האמה ישראל כלום, וזה הזמן האמתי שיבא במהרה בימינו'.

ומאידך לא יודעים מה שכתב בפרשת עקב, 'לעתיד כשיגיע עת דודים תגזר מלכות הרשעה גזרות על ישראל ויתגדבו לבם לילך ולדור בארץ ישראל, ובקעת ההוא תהיה עת צרה ליעקב וישמע ה' את צעקתם וירחם עליהם, וישלח לפנייהם משיחו הולך תמים, וישיב את שבות ציון כבתחלה'.

יש להשתדל לא לשכח שאנו נמצאים בגלות, ועקר תפלתנו צריכה להיות שה' יגאלנו במהרה גאולה שלמה ואמתית, על ידי שזכור זאת תמיד, יהיה ה' בעזרנו שיהיה לנו קיום בגלות וגם נזכה במהרה לקבל פני משיח צדקנו.

לכן קרא משה לבנו הראשון גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה, ולבנו השני קרא אליעזר כי אלקי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה' (להלן יח ד), אף שהצלה מחרב פרעה הייתה בראשונה ומן הדין היה לקרא שם בנו הראשון אליעזר, ללמדנו שצריכים לזכור בכל רגע שאנו בגלות, על ידי זה יהיה ה' בעזרנו ויצילנו מכל גזרות קשות, ויגאלנו גאולה שלמה במהרה. (אדמור"י בעלזא)

ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא (ג ה)

הקראים שהתגוררו ברוסיה ומרפזם היה בחצי האי קרים, שלחו מכתב פלסטת לשלטונות הרוסיים נגד היהודים בו הדגישו כי הקראים הנם היהודים האמתיים, בני דת משה שקבלו את התורה מסיני, והם שמרו על המוסר היהודי המקורי, היהודים הם שזיפו תורת משה ודתיהם שונות מכל עם, ובקשו מהמלך להזמיןם לוכוח.

המלך נטה לקבל את כזביהם וקבע יום שבת ליום הוכוח בין הקראים ובין היהודים, יומים לפני שבת בא רבי יהודה לייב לעיר ושכר חדר במלון קרוב, בשבת השכים קום התפלל וקדש, והלך אל חצר המלכות כשהוא לבוש מלבושי שבת.

בפרוודור מצא את שליחי הקראים ממתינים לפקדה להכנס, והנה יצא הפקיד והודיעם כי קרואים הם אל המלך, ומיד

הזכיר כי לא נכנסים אל היכל המלך עם נעלים, אלא חובה לחלצם בחוץ.

חליץ רבי יהודה לייב נעליו, אבל לא השאירם בפרוודור כשאר העם אלא לקחם בידו, המלך ישב על כסאו וסביבו השרים, על השלחן פרוס מכתב הפלסטת של הקראים, והמלך פנה אל שליחי הקראים ואמר, "כתבתם כי יכולים אתם להראות באותות שהיהודים התלמודיים החציפו וזיפו תורת משה ואתם היהודים האמתיים, הציעו ראיותיכם ונשמע".

ענה בא כח הקראים ואמר, "על עזותם של היהודים התלמודיים יכול להעיד גם בא כחם שבא להתוכח עמנו, הוא עומד לפני הוד מעלתך, ומטיל חשד על פקיד הממשלה כי גנבים הם, משום כך חשש להשאיר נעליו בפרוודור והביאם עמו לפני המלך".

המלך נשא עיניו וראה את היהודי ונעליו בידו, וחמתו בערה בו, רבי יהודה לייב התאושש מהר ואמר, "אל יתן הוד מעלתו את עבדו כאיש בליעל, מעולם לא עלה על דעתי לחשד בעבדי ופקידי המלך כי גנבים המה.

מסרת בדינו כי כאשר נגלה ה' אל משה רבנו בפעם הראשונה בסנה וצוה עליו 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא', עשה משה כדבר ה' וחלץ נעליו לקבל פני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

אחר כך כשחזר אל צאנו, חפש ולא מצא את נעליו, הקראים שהיו באותו מעמד גנבו אותם, מאז מסרת בדינו כי בעת שנפגשים עם קראים וחולצים נעלים, אנוסים אנו לשמר עליהם שלא יגנבום הקראים.

תמה המלך על הדבר ושאל את הקראי, "האם באמת הנכם גונבי נעלים מימי קדם", ענה הקראי, "זוהי גלילת שוא שבדו היהודים, כת הקראים נוסדה לפני כאלף שנים ואיר אפשר לומר כי הקראים גנבו את נעלי משה שלשת אלפים שנה לפני כו".

"מספיק", קרא המלך מיד, "הוכוח מיתר, אחר הודאתכם כי כתתכם נוסדה אלפי שנים אחר שקבל משה את התורה מסיני, נתבדה תזכירכם כלפי היהודים". (שערי ישובה)

פרשת שמות

ותשלח את אמתה

יום הולדתו החמישה עשר של הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א, הנודע בתארו: הרבי הריי"צ, היה היום בו אביו, הרה"ק רבי שלום דובער שניאורסון זיע"א - הרש"ב, מינה אותו לשמש כמזכירו האישי והפרטי ונתן לו את הסמכויות לנהל את העסקנות הכללית והציבורית, בעניינים גשמיים ובעניינים רוחניים, שהייתה מוחזקת בידיהם של אדמו"רי בית ליובאוויטש.

תחילת יום זה, בשעה ארבע לפנות בוקר, פתחו האבא ובנו, הרש"ב והריי"צ, בטבילה בנהר הזורם. הרש"ב טבל ראשונה ולאחריו טבל הריי"צ. לאחר מכן נסעו אל אהל אדמו"רי בית ליובאוויטש, שם פתח הרש"ב את ארון הקודש בבית המדרש שלפני האוהל ואמר מילים מרטיטות: הנני מביא היום את בני לעקידה! בעקידה ישנו עוקד ועוקד: אברהם אבינו ע"ה עקד את יצחק בנו כדי שלא יהיה בו פסול ח"ו, וכמו כן יש ברצוני שהעקידה תהיה כפי הרצוי.

לאחר שהרש"ב למד עם בנו חצי פרק באיגרת הקודש, הוא העמיד אותו כנגדו, סמך שתי ידיו עליו ואמר לו: מצויים אנחנו במעמד אבותינו ורבותינו הקדושים, רצוני לכרות עמך ברית ולמסור לך את העבודה בעסקנות הכלל. במשך ארבע שעות סקר הרש"ב באוזני בנו את מאה וארבעים שנות עסקנות הכלל של אבותיו האדמו"רים והסמך אותו להמשיך בדרכם.

ביומנו האישי ציין הריי"צ יום זה כיום החשוב ביותר בחיי נעוריו, ואכן הריי"צ קיבל תפקיד זה, שהיה בבחינת עקידה, כיון שהיה בזה עניין מוחלט של מסירות נפש, וכפי שיעידו הסיפורים הבאים:

ראש ממשלת רוסיה 'סטולפיין' נודע לשמצה בשנאתו העיוורת ליהודים ובגזירות הקשות שהיה מטיל עליהם חדשים לבקרים. באחת הפעמים נודע לרש"ב על גזירה קשה שסטולפיין הצורר מתכוון לגזור על בני ישראל. הזמין הרש"ב אליו את בנו הריי"צ והודיע לו כי עליו לעשות ולפעול לביטולה של הגזירה.

הריי"צ נסע לעיר הבירה פטרבורג והתייעץ שם עם העסקנים המקומיים כדת מה לעשות. לאחר דיונים מקיפים התברר כי בדרכי העסקנות והשתדלנות הרגילים אין כל עצה ותבונה נגד השר וגזירתו הרעה. אולם הריי"צ לא אמר נואש, והוא החליט לנסות דרך פעולה שעד כה לא עשו אותה.

נודע לו כי השר 'פביעדאנאצ' יושב לו השפעה רבה על ראש הממשלה 'סטולפיין' וכי אם הוא יחפוץ שהגזירה תבוטל יכול הוא לשכנע את ראש הממשלה לכך. הבעיה כמובן הייתה שהשר לא נפל ברשותו מראש הממשלה ושניהם היו שונאי ישראל מובהקים. התקווה היחידה שהייתה לפגישה עם השר הייתה בכך שהשר היה אדוק באמונתו, ובשל כך הוא גם החשיב בני הדתות האחרות, ובכללם גם, להבדיל, הרבנים. עלתה איפוא הסברה שיתכן כי רב שיפגש עמו יוכל לשכנע לבקש מראש הממשלה לבטל את רוע הגזירה.

רק לאחר השתדלות רבה הסכים השר לקיים את הפגישה עם הריי"צ, אלא שהזמן היחיד בו הסכים לפגוש את הריי"צ היה בליל שבת קודש. הריי"צ לא נסוג אחור והודיע כי ככוונתו להתייצב לפגישה בזמן שנקבע.

אותו שר התגורר באחד הפרברים הסמוכים לפטרבורג, שם היה סגנון הבניה באופן של בתים גדולים עם חצרות מוקפות חומה, שכלבים גדולים שמרו עליהם. היה זה אזור מסוכן מאוד ואף יהודי לא התגורר בו. הריי"צ נסע למקום בערב שבת, ולאחר שחיפש שם בית מלון ולא מצא, פנה לאחד מבתי המרזח המקומיים וביקש את עזרת הבעלים, תוך שהוא נותן לו מתנת יד הגונה: סכום כסף נאה מאוד - עשרים וחמשה רובלים.

הריי"צ ביקש ממנו שייתן לו חדר קטן בפאתי בית המרזח, שם הגיח את טליתו כדי שיוכל להתפלל בה בצפרא דשבתא. לאחר מכן הסביר לו הריי"צ את סיבת שהותו במקום וביקש ממנו שילוה אותו בדרכו הלון וחזור, ואכן האיש עמד לשירותו של הריי"צ ככל שהתבקש. ברגע האמת, כשהריי"צ נכנס בליל שבת אל ביתו של השר, התנפל עליו השר בצעקות ובצווחות: אפס שכמותך, כיצד העזת לבוא אליי בשעה כזאת, הלוא כלביי היו מסוגלים לקרוע אותך לגזרים ולזלול את בשרך?! השר שבירר היטב על אורחו אף הוסיף וצעק: אתה הלוא בן יחיד להוריך, אם כן, כיצד הרשה לך אביך לבוא אליי בשעות הלילה?! הריי"צ לא נבהל לשמע צעקות אלו וענה לשר בתוקף ובגאון יעקב: **יהודי אינו מפחד מכלב, הכלב מפחד מהיהודי!**

שוב היה מעשה שנשלח הרה"ק הריי"צ לפטרבורג, כדי להעביר את רוע הגזירה שנגזרה על היהודים. בזו הפעם האחראי על הגזירה היה שר הפנים של הממשלה הרוסית. אותו שר הפנים היה התקיף ביותר מבין כל שרי המלוכה ואף הייתה לו שליטה בלתי מוגבלת

על הצאר הרוסי בעצמו והוא היה מסיתו ומדיחו להתעלל בבני ישראל. הוא היה צורר ישראל, רשע מרושע, ללא שום רגש אנושי, ובמשך שנים רבות סבלו ממנו היהודים בצרות רבות ובפוגרומים פרי ארגונו.

כשהרה"ק הרש"ב שלח את בנו הריי"צ לנסוע לפטרבורג ולעשות מה שביכולתו כדי לבטל את הגזירה, שאל אותו הריי"צ: ילמדנו אדוני אבי מורי ורבי עד מתי יש עלי להישאר בפטרבורג? תשובתו המפליאה של הרש"ב לא אחרה מלבוא: עד כדי מסירות נפש ממש!

משהגיע הריי"צ לפטרבורג נודע לו שבעיר הבירה גר מורו ומחנכו של שר הפנים, והוא האיש היחיד שיש לו השפעה כלשהיא על שר הפנים. הריי"צ החליט כי הוא ימצא מסילות ללבבו של האיש וכך יוכל לפעול שישיפע על השר. בנועם מידותיו הצליח הריי"צ להתידד עם המורה ולהפוך לחברו הטוב, עד שלאחר מספר ימים גילה לו הריי"צ את הצרה המעיקה עליו וביקש ממנו למצוא דרך בה יוכל להשיפע על השר ולבקש ממנו לבטל את הגזירה.

המורה נענה ואמר לריי"צ שהוא עצמו אינו יכול לדבר עם השר מאומה בעניין זה, אולם בתור המורה לשעבר של השר נהנה הוא מאישור כניסה קבוע למשרד הפנים. זהו אישור נדיר שכמותו יש מעטים ביותר, והאישור מקנה זכות כניסה ויציאה חופשית מהבניין הגדול בו מצוי משרד הפנים.

המשיך המורה ואמר לריי"צ: למרות שאישור זה הוא אישי, עבורי בלבד, ואסור לי באיסור מוחלט להעבירו לאלה, וסכנה עצומה אורבת לי אילו יתפסו שהוצאתי את האישור מרשותי, עם כל זאת נכון אני למסור לכם את האישור ותעשו עם זה כטוב בעיניכם. תוכלו להכנס למשרד הפנים, ואולי גם לפגוש את שר הפנים.

הריי"צ זכר היטב את הוראת אביו שיש עליו להישאר בעיר עד כדי מסירות נפש, ולכן גמלה בלבו ההחלטה כי למרות הסכנה העצומה שיש ליהודי חסידי עטור זקן ופאות בלבוש יהודי מלא להיכנס אל תוך בנייני משרד הפנים, בכל אופן עליו לעשות זאת כדי לפעול את הישועה.

הריי"צ לא ידע מה בדיוק הוא יעשה בהימצאו במשרד הפנים, אך החליט שאם זו ההזדמנות שניתנה לו עליו לנצל אותה. הוא לקח את האישור והלך למשרד הפנים. בהגיעו למקום ניגש אל שומר הפתח, חייל חמוש, והציג לפניו את אישור הכניסה לבניין. החייל

ובמהלכה התרברב הלה בגאווה גלויה כי הפעם צפוי לו נצחון מוחלט. הריי"צ ביקש ממנו, כבדרך אגב, האם הוא יכול לראות את המסמכים שאותם הוא עומד להגיש לשלטונות. הרב מטעם, מבלי משים למשמעות הדבר, ניגש לארון והוציא את הדפים ומסרם לריי"צ.

הריי"צ עשה את עצמו מביט בדפים, ולפתע החל לקרוע את הדפים במהירות ולהשליכם אל תוך האש הבושרת. לא חלפו שניות ספורות וכל המסמכים הפכו לנחלת העבר.

הרב מטעם החל להשתולל, חמתו בערה בו והוא היה צועק וצוח: מה עשית לי? הרי יגעתי חודשים רבים עד שעלתה בידי לקבץ ולאסוף את כל החומר רב הערך הזה, והנה עלי להגיש את המסמכים תוך זמן קצר, כשברור לי שלא אוכל לשחזרם. הוא נתן לריי"צ סטירת לחי מצלצלת, אך הריי"צ מיהר לברוח מהמלון ותוך זמן מועט כבר היה ברכבת בדרכו אל אביו, לבשר לו את הבשורה הטובה.

אותו רב מטעם חלה לאחר זמן קצר במחלת שחפת הגרון ושוב לא היה יכול להתעסק עם זה, וכך התבטלה תוכניתם של המשכילים.

על הפסוק (שמות ב ה-ו): **'וַתֵּרֶד בַּת פְּרַעֲהַ לְרַחֵץ עַל הַיָּאֵר וַנִּגְרַתְיָהּ הַלֵּכָת עַל יַד הַיָּאֵר וַתֵּרָא אֶת הַתְּבֵה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת אֶמְתָּהּ וַתִּקְחָהּ. וַתִּפְתַּח וַתֵּרְאֶהוּ אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה נֶעֱרַב בְּכַהֵן וַתִּחַמְלֵנוּ עֲלָיו וַתֹּאמֶר מִלִּדְי הָעִבְרִים זֶה;** ופירושו רש"י: את אמתה... ורבותינו דרשו לשון יד... והם דרשו 'את אמתה', את ידה, שנשתרבה אמתה אמות הרבה, הקשו המפרשים: אם המרחק בין בת פרעה לתיבה היה של אמות הרבה, כיצד עלה בדעתה להושיט את ידה לשם, וכי נשמע כדבר הזה שאדם יעמוד על הקרקע וישלח את ידו להביא דבר מהגבוה קומה אחת או שתיים?! מה חשבה בת פרעה כאשר הושיטה את ידה אל עבר התיבה המרוחקת? וכי עלה על דעתה דבר כזה שיעשה לה נס והיד שלה תתארך אמות הרבה?

אלא אמר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א: תפקידו של אדם להשתדל ולעשות ככל שביכולתו, גם אם הוא בטוח וברור בעצמו שלא יעלה בידו להשלים את הדבר עד תכליתו. על האדם להתחיל במצוה, לעשות מה שבכוחו, ומהשמים יסייעו בידו להביאו אל תכליתו ולברך על המוגמר. זו הייתה כוונת בת פרעה: היא מצידה עשתה כל מה שהייתה יכולה, ואז נעשה לה נס וידה התארכה אמות הרבה. וזהו מוסר השכל לכל אדם ואדם: אתה היהודי עשה את שלך והקב"ה יסייע בידך להשלים ולסיים.

השלטונות ארך לו זמן רב, וכשסיים להכין אותו הייתה שמחתו כשמחת אדם שהצליח לחצות בשחייה את האוקיינוס הגדול.

הרש"ב הורה לריי"צ לנסוע לפטרבורג כדי לעשות כל שבאפשרותו על מנת לבטל את הגזירה. נסיעה זו הייתה אמורה להיות בסודי סודות, כדי שהמשכילים לא יבינו שהחרדים לדבר השם נמצאים בעקבותיהם. הריי"צ דאג איפוא לפרסם כי הוא נוסע בשל עניינים רפואיים, ואף ביקש מאשתו הרבנית מרת נחמה דינה שתצטרף אליו לנסיעה.

לדאבונו של הריי"צ, ככל ששהה בפטרבורג הוברר לו כי אין ביכולתו לעשות מאומה, ולמרות שהשתדל בכל כוחו לפעול בעניין העלה חרס בידו, ואף לא ראה באופק כל תקווה של ישועה. הריי"צ שלח מברק דחוף לאביו הרש"ב והודיעו על ביש מצבו, אולם להפתעתו אביו הרש"ב החזר לו מברק בו כתב לו כי עם כל זאת עליו להתאמץ ולהשתדל יותר מיכולתו לפעול לביטול העניין.

חלף זמן נוסף בו הריי"צ פעל בכל דרך אפשרית, אך משראה כי הוא מבזבז את זמנו לריק, קנה הריי"צ כרטיס נסיעה ברכבת וחזר אל אביו הרש"ב כדי להודיע לו על כך. הריי"צ הגיע בשעת בוקר מוקדמת והוא פגש את אביו הרש"ב מתכוון לתפילת שחרית. טליתו הגדולה הייתה מקופלת על כתפו והוא בדק את הציציות. הריי"צ סיפר לאביו על רוב השתדלותו ועל מאמציו אשר לא הועילו כלום.

הקשיב הרש"ב ואמר לריי"צ: דע בני כי מעשה כזה גם היה אצל זקננו הגדול האדמו"ר הזקן זיע"א אשר גם הוא שלח את בנו, הרה"ק האדמו"ר האמצעי לשליחות מסוימת, וככל שטרח בעניין לא היה יכול לעשות מאומה בעניין זה. האדמו"ר האמצעי שב אל האדמו"ר הזקן ואמר לו שאיננו יכול לפעול מאומה בעניין.

באותה שעה הייתה טליתו של האדמו"ר הזקן מוטלת על כתפו והוא בדק את ציציותיו. אמר אדמו"ר הזקן לבנו: רואה אתה את אשר עלי, הנה זו היא טלית, וטלית היא עניין ה'מקיף', ה'מקיף' יש בכוחו לסמא את עיני החיצונים. שמע זאת האדמו"ר האמצעי וחטף בידי את ציציותיו של אביו, נישקן ברגש רב ונסע חזרה לדרכו, כדי לבצע את שליחותו. ואמנם חפץ השם בידו הצליח ובפעם הזאת עלה בידו לעשות את רצון אביו.

הבין הריי"צ את אשר לפניו: גם הוא החזיק בציציות הטלית של אביו, נישק אותן בהתלהבות, ונסע תיכף ומיד חזרה ברכבת אל פטרבורג.

בזו הפעם החליט הריי"צ כי עליו להפגש עם אותו 'רב מטעם' ולשמוע את אשר בפיו. אולי מתוך דבריו תתגלה הפרצה בה יוכלו להפילו בפח. הפגישה נערכה במלון בו שהה הרב מטעם,

הביט עליו בתימהון מתוך שיודע היה כי בכלל אסור ליהודי לשהות בעיר הבירה פטרבורג, על אחת כמה וכמה שיהודי אינו יכול להיכנס לתוך הבניין הזה שהוא בניין שמור ביותר והכניסה אליו אסורה לאנשים מהשורה. אולם האישור המיוחד לא הותיר בפני החייל כל ברירה והוא פתח בפניו את דלת הכניסה.

החל הריי"צ לעבור בין הקומות והחדרים ולחפש את משרדו של שר הפנים. משלא מצא, העז הריי"צ ושאל את אחד הפקידים שנקלע לדרכו שיצביע לו על משרדו של שר הפנים. הפקיד הצביע לו על החדר, ובעוד שהריי"צ מנסה לכלכל את צעדיו הוא רואה לפתע את הדלת נפתחת ואת השר יוצא מחדרו בצעדים זריזים מאוד.

מבלי לאבד את העשתונות נכנס הריי"צ אל חדרו של השר. רכן על שולחן הכתיבה הגדול והחל לפשפש במסמכים. הוא גילה כי על השולחן יש שלש ערמות: ערמת דפים שעדיין לא טופלה, ערמת דפים שעליהם מתנוססת החותמת "מאוסר" וערמה נוספת שעליה מתנוססת החותמת "לא מאוסר". פשפש הריי"צ בערימת הדפים הגדולה ומצא שם את חבילת המסמכים של הגזירה המדוברת. במהירות רבה החתים הריי"צ את המסמכים בחותמת "לא מאוסר" וטמן את המסמכים החתומים בין ערימת הדפים הלא מאושרים...

במהירות רבה יצא הריי"צ מבנין משרד הפנים, החזיר את האישור למורהו של שר הפנים, וחזר לבשר לאביו הרש"ב כי מהשמים סייעו בידו להביא לביטול הגזירה.

פעם שלישית בה הרש"ב שלח את הריי"צ לפטרבורג היה כאשר נודע לרש"ב מזימתם של המשכילים להלשין לבית המלוכה על כלל היהודים שומרי התורה והמצוות. המשכילים ברשעותם התכוונו להציג בפני השלטונות הרוסית, וכך שדת ישראל פוגעת בתרבות הרוסית, ובשל כך תבעו באופן נחרץ שהשלטונות יאסרו את רוב לימודי הדת ובפרט את תורת הקבלה והחסידות.

אחד מראשי מחנה המשכילים, אדם אשר לא קרא ולא שנה אך כיהן כ'רב מטעם הממשלה' בעיר אודסה, הוא זה שערך את חומרי השטנה, והוא בעצמו נסע לפטרבורג כדי להגיש את החומר לשלטונות. אותו 'רב מטעם' עמל במשך חדשים רבים על המסמכים הללו שעליהם ביסס את טענותיו. היות ועם הארץ מוחלט היה הוא השקיע שעות רבות וממושכות בחיפוש אחרי קטעים שונים ושברי דברים עליו יוכל להשתית את טענותיו האוויליות. גם סידור הדברים כמסמך מסודר אותו יוכל להגיש בפני

מִלֵּין יְקִירִין וְהַדְּוֹשִׁים נִפְלְאִים מְלֻקֵּט
מִדְּבָרֹת קִדְשׁוֹ וְתוֹרָתוֹ שֶׁל
רַבִּי דָּוִד חַי אֲבִיחַצְרָא שְׁלִיט"א

מִי־הִתָּא חֲזָה־תָּא

חֲזָה־תָּא דְאַוּרֵי־תָּא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

השפעת הראייה לשנים רבות

עד כמה גדולה השפעת הראייה על האדם נביט אל משה רבינו ע"ה שכתוב בו (שמות ב' ו') 'ותפתח ותראהו והנה נער בוכה' וביאר בדברי הזוהר הקדוש, כי היה בוכה על פגם הקדושה שהיה לו בנפשו בראייתו את בתיה בת פרעה, ומחמת זה היה נצרך להמתין עד שיהיה בן שמונים שנה שאז יוכל לגאול את ישראל, וכל זה היה כשהתגיירה, ובאם לא הייתה מתגיירת לא היה מציאיות למשה להיות הגואל, עכת"ד. הרי לנו דברים נוראים עד היכן מגיע כוחה של ראייה להרע או להיטיב, ובוודאי במידה טובה המרובה משפיע ראיית הצדיקים עוד יותר משמונים שנה.

ראיית פני הצדיק שבכל דור עד ביאת הגואל מבטלת כל מידות רעות

מעתה יובן ביתר ביאור דבריו כדרבונות שכתב במקום אחר (צו ד"ה פן), וזה לשון קדשו: וזה הענין פירסם הבעל שם טוב ז"ל בעולם, שכל מי שמפריד את עצמו מהצדיק ואומר בלבבו, מה לי לנסוע לצדיק הדור לבקש תורה מפיו הלא כמה ספרים קדושים במוסר השכל דרושים לכל חפציהם בתורה ויראת שמים. אבל באמת אין זה כלום כי ראיית פני הצדיק הוא מבטל ממנו כל המידות רעות דהיינו העצלות ועצבות וכל התאוות רעות, עכד"ק.

ודבר זה נוהג בכל דור ודור, שאינו דבר שהיה פעם בדור הבעל שם טוב ע"ה ותלמידיו, אלא אותו הדבר הוא בדורנו כי מבלעדי זה לא היה לנו תקומה ח"ו, ועל זה כתב בתפארת שלמה (אמור ד"ה ויאמר): **ודבר זה גילה לנו הבעל שם טוב ז"ל בדורו, ומאז כן בכל דור ודור ודורשינו עד ביאת הגואל, כל הדבוק בהם יש להם עליה לכל הנשמות לא ידח מהם נדח.**

וְתַפְתַּח וְתִרְאֶהוּ אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה נֶעֶר בֹּכֶה וְתַחְמַל עָלָיו וְתֹאמַר מִלֵּדֵי הַעֲבָרִים זֶה (ב, ו).

מִלְתָּא דְפְלִיָּאָה

כל לידתו היתה בזכות יראת שמים שהיתה לאימו במצרים

וַיְהִי כִּי יֵרָאוּ הַמִּיֻּלְּדֹת אֶת הָאֱלֹקִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתָיִם (א, כא).

משה רבינו ע"ה זכה בתמידות למידת היראה בשלימות, כפי שאמרו בגמרא לגבי משה מילתא זוטרתא היא, כי הוא היה מיוחד במידת היראה, וכיון שהיה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה, ממילא זכה לשלימות היראה, כמו שאמרו חז"ל (שיהש"ר א א ט) שמידת היראה היא בבחינת סנדל לענוה, שנאמר (משלי כב ד) עקב ענוה יראת ה' (ידי משה על המדרש).

וכל לידתו היתה בזכות יראת שמים שהיתה לאימו במצרים [כי בשעה שגזר עליה פרעה להמית את תינוקות ישראל לא שמעה בקולו מרוב יראת שמים שהיתה בה, כמו שכתוב (שמות א' ז') 'ותיראן המילדות את האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים'], כמו שכתוב (שמות א' כא) 'ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים', והם בתי כהונה ולויה שיצאו ממנה, וכיון שנולד משה רבינו בזכות יראת שמים של אמו לכן היה מופלג ביראת שמים [כן הוא בחתם סופר (ברכות לג:)] בשם אב"ד פיורדא. [וכיון שהיה משה רבינו עניו מאוד בעיני עצמו, וראה שהוא עצמו נולד בשכר יראת שמים של אמו, על כן סבר שיראת שמים מלתא זוטרתא היא (תולדות יעקב יוסף פר' ויקהל)].

כיון שיראת ה' קודמת לאהבתו, כדאיתא בזוהר (ויקהל רטז). שאהבת ה' שורה באדם לאחר שקנה את מידת היראה, לפיכך אחרי שזכה משה רבינו ליראת שמים זכה אחריו אהרן הכהן להיות מיוחד באהבת ה', וגם אמרו (אבות פ"א מ"ב) שהיה אוהב שלום ורודף שלום, והיה מרבה אהבה בעולם [וראה בתולדות יעקב יוסף (פר' תולדות)]: שמשה רבינו פתח צינור יראה לדורו, כי הוא לוי בבחינת קו שמאל מפחד יצחק ששם היראה, ואהרן שהיה כהן היה איש החסד ופתח צינור אהבה. ועוד כתב בצפנת פענח (פר' בשלח) שכיון שפתח אהרן צינור של אהבה, לכן היה אוהב שלום ורודף שלום].

ולא משה רבינו לבדו, אלא כן הוא דרך הצדיקים שהם שלמים במדת היראה, כמו שנאמר אצל יצחק אבינו ע"ה (בראשית כו כח) 'ראו ראינו כי היה ה' עמך', לשון יראה. וכן אמר יוסף הצדיק ע"ה (שם מב יח) 'את האלקים אני ירא'. וכך אמר גם דוד המלך ע"ה (תהלים לד יב) 'לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם'.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כל איש ישראל מלא שמות הקדושים

כל אתים שבתורה, כיון שהגיע ל'את ה' אלקיך תירא' (דברים ו יג) פירש, עד שבא רבי עקיבא ודרש 'את ה' אלהיך תירא' לרבות תלמידי חכמים. מה הכוונה 'עד שבא רבי עקיבא', מהיכן בא, האם לא היה קודם בבית המדרש.

שמעתי ממור' דודי רבי מכלוף ע"ה פירושם של דברים, 'עד שבא רבי עקיבא' הכוונה שבא ממתיבתא דרקייעא. שהנה הגמרא אומרת (חגיגה יד): ארבעה נכנסו לפרדס, בן עזאי, בן זומא, ואחר - זה אלישע בן אבוה, ורבי עקיבא וכו', רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום.

מה ראה שם רבי עקיבא, ראה את המלאך מטטרו"ן, שלא עמד בפני אלישע בן אבוה, והלקוהו שיתין פולסי דנורא, איך אתה לא עומד בפני תלמידי חכמים. ואכן מה דרש מטטרו"ן שלא עמד בפני החכמים, פירשו בו שהגמרא מביאה (ב"ב קיט:): האם תלמיד שנכנס לפני רבו, האם צריך רבו לעמוד בפניו או לא. והגמרא מחלקת אם פליג ליה רביה יקרא צריך לעמוד בפניו, ואם לא פליג ליה רביה יקרא לא צריך לעמוד בפני התלמיד. לכן מטטרו"ן לא עמד, שהרי כאן לא פליג ליה רביה יקרא לאחר, ולכן לא צריך לעמוד בפניו כאשר נמצא הוא לפני רבו - הקב"ה. אבל למרות זאת בשמיים הלקוהו שיתין פולסי דנורא, ולמה, כי כבוד תלמיד חכם גדול כל כך, ואפילו לפני הקב"ה צריך לעמוד.

משום כך, כל זמן שהיה רבי עקיבא בבית המדרש לא דרש דרשה זו, כי אכן הבין שלא שייך לדרוש 'את ה' אלוקיך תירא' לרבות עוד משהו שצריך להתיירא מפניו כמו מפני הקב"ה. אבל כשעלה לשמים וראה מה כבודו של תלמיד חכם שאפילו בפני הקב"ה צריך לחלוק לו כבוד ולעמוד מפניו, אמר, עכשיו אני דורש מה בא לרבות 'את ה' אלקיך תירא', 'את' לרבות תלמידי חכמים. חזור שמעון העמסוני ודרוש כל אתי"ן שבתורה, כי אני ראיתי מה כבודו של תלמיד חכם בשמים, ונאה ויאה לרבות יראת תלמידי חכמים כמו יראת ה', וכמו שאמרו בפרקי אבות (פ"ד מ"ב) 'מורא רבך כמורא שמיים'.

ועולים הדברים עם האמור שתלמיד חכם העוסק בתורה נעשה חלק מעצמות אורו יתברך כביכול, עד שבמתיבתא דרקייעא ראה רבי עקיבא שניתן לדרוש 'את ה' אלקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים.

וישראל חד אינון, כלומר שהקדוש ברוך הוא צמצם אלהותו בתורה ובתורה נבראו ישראל, נמצא ששלשתם מחוברים ומקושרים יחד. **וכן נראה לרמז ענין זה בפסוק (שמות א א) 'ואלה שמות בני ישראל', אל תקרי 'שמות' אלא 'שמות', רוצה לומר שכל אחד מישראל מלא שמות הקדושים,** על פי דברינו הנ"ל שאיש ישראל נברא על פי התורה שהיא כולה אור מעין מציאותו יתברך, והרי ידועים דברי הזוהר הקדוש (האזינו רחצ): 'אורייתא שמא דקודשא בריך הוא', וכביאור הרמב"ן ע"ה (הקדמה על התורה) שהרחיב בעניין זה שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה יתעלה שמו לעד, נמצא שאיש ישראל הנברא על ידי התורה גם הוא מלא שמות הקדושים.

אור שנברא בששת ימי בראשית נגנו בתורה

ובזה יומתק לן מאד דברי קודש הקדשים **הבעל שם טוב ע"ה** בביאור מאמרם ז"ל (חגיגה יב). שהיה אדם הראשון צופה מסוף העולם ועד סופו על ידי האור שברא הקב"ה בששת ימי בראשית, וכיון שראה הקב"ה מעשיהן של הרשעים גנו האור לצדיקים לעתיד לבוא, וביאר הבעש"ט ז"ל שנגנו האור בתורה, והצדיקים הלומדים תורה לשמה בקדושה ובטהרה מתגלה להם האור הגנוז שעל ידה הם רואים מסוף העולם ועד סופו. ההבדל העצום בין האור שיורד על ידי קיום מצוה לאור שיורד על ידי לימוד התורה והביאור בדבריו על פי דברינו הנ"ל, שאכן הכניס הקב"ה אור עצמותו ומעין מציאותו בתורה הקדושה, ועל כן אין האור שמתגלה על ידי העסק בתורה כשאר האורות שיורדים בזמן קיום מצוות התורה, שהרי בזמן שאיש ישראל מקיים מצוה כלשהי מקיף אותו אור פנימי, וכשהוא מהדר ומזדרז בה מקיף אותו אור מקיף, אמנם כשעוסק בתורה הקדושה יורד עליו אור מעין מציאות האמיתית של הקב"ה שבוה אפשר לצפות מסוף העולם ועד סופו. וזה ביאור הפסוק (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור', שבקיום אחת ממצוות ה' יתברך יש נר מצומצם, 'נר מצוה', ואילו 'תורה אור', שעל ידי לימוד התורה יורד אור מעצמותו יתברך שמו.

כשבא רבי עקיבא ממתבתא דרקייעא דרש לרבות יראת ת"ח

בדרך זו אפשר לבאר את דברי הגמרא (פסחים כב:): שמעון העמסוני היה דורש

ואלה שמות בני ישראל (א, א).

כשאישי ישראל יושב ועוסק בתורה הקדושה, מלבד עצם קיום מצות תלמוד תורה שהיא שקולה כנגד כל המצוות, וזולת ההשפעות הטובות היורדות עליו משמי מרום וברכות המיוחדות ללומדי תורה, הרי הוא זוכה גם להשפעה מיוחדת במינה שהיא האור שבתורה, שאינה ככל ההשפעות היורדות ממנו יתברך שמו לצורך בריותו, אלא הוא מעין מציאות האמיתית שלו יתברך שמו לעד, והוא מה שמחלק האדון יתברך שמו מכבודו ויקרו ליראיו, כמו שהאריך בזה **רבינו משה חיים לוצאטו ע"ה בספרו דרך ה' (ח"ד פ"ב)**, והעוסק בתורה הקדושה בתנאים הראויים למעלתה הרי הוא מכניס אור גדול לתוככי נשמתו, אור ה' יתברך בכבודו ובעצמו, ובכך הוא משלים את כל חלקי נשמתו וימשיך תיקון והארה לכל הבריאה כולה.

רצון הקב"ה שיידבקו בו ולכן צמצם אלהותו בתורה ובכך ברא העולם ומלואה

בביאור הדברים יש להביא את דברים היסודיים שכתב **המאור עינים** (בחוקותי, וראה עוד בדבריו ריש פרשת בראשית) שהיות ורצה הקב"ה שיוכלו הברואים להתדבק בו יתברך בכל חלקי הבריאה, ומאידך הרי אי אפשר ליצור את הבריאה מעצמותו יתברך שהוא אור אין סוף בלי גבול ותכלית, שכן הנבראים הם בעלי גבול ותכלית ובאופן כזה לא יוכלו להתדבק בו, על כן צימצם הקב"ה את אלהותו בתורה, ואז ברא את הבריאה כולה על ידי התורה כדאיתא בזוהר (תרומה קסא. ובכ"מ) אסתכל באורייתא וברא עלמא.

כמו כן הוא באדם שהוא עולם קטן (תנחומא פקודי ג, תקו"ז תיקון ע' קל:): שגם הוא נברא בצלם אלקים של התורה כנרמז בפסוק (במדבר יט יד) 'זאת התורה אדם' וגו', ומכיון שכח הפועל בנפעל (מו"נ ח"ב פ"ד), נמצא שבכל דבר יש חיות מהחלק האלוהי ממעל שהושם בתוכה, ועל ידי כך ניתן אפשרות לכל הברואים ולכל המקומות להתעלות מחשכת החומר וממדרגות התחתונות למעלות עליונות ולהשיג יתרון האור מן החושך.

ועל דרך זה יתבאר היטב מאמרם ז"ל (זוהר אחרי עג.) קודשא בריך הוא ואורייתא

התקרבות משה רבינו היתה בהדרגה

התחתונה והיו ערומים מן המצוות זכו להגיע למדרגות עליונות עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים, מכל מקום ירדו אחר כך ממעלתם, והיו צריכים לעמול במשך מ"ט ימי הספירה לחזור ולהגיע למדרגה זו בכוח מעשיהם.

מצות הגבלה כהכנה למתן תורה

ובדרך זו היתה ההכנה למתן תורה, שהצטוו בני ישראל להגביל עצמם בבלתי יתקרבו לפנים ממחיצתם, וזהו שנאמר להם (שמות יט יב) 'השמרו לכם עלות בהר', שתהיה העליה בהר ה' קימעא קימעא ולא בדרך דילוג וקפיצה, וכמו שהצטוו מיד אחרי מתן תורה 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' (שם כ כג), וגם 'סיני' בגימטריא 'סלם', לרמז שתהיה עבודת ה' כעליה בסולם מדרגה אחרי מדרגה, בבחינת 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' (בראשית כח יב), ולא ידלג בבת אחת לראש המדרגות, אלא יקבע סולם על הארץ ועלה מדרגה אחרי מדרגה עד שיגיע השמימה.

המדלג שלא כסדר בעבודתו גורם להגביר היצר כנגדו

עוד זאת אמרו והזהירו רבותינו הקדושים, כי המתעלה שלא לפי דרגתו גורם להגביר את היצר נגדו, כי הנה כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו (סוכה נב.), ואם מתעלה בבת אחת גורם לכך שגם היצר הרע יתגבר מאוד כנגדו, וכמעט שלא יהיה ביכולתו לעמוד כנגד יצרו, אכן החכם עיניו בראשו שתהיה עבודתו מעט מעט ובהדרגה, ועל ידי זה ירגיל עצמו להתגבר כנגד יצרו ולא יבוא לידי מכשול. וזהו שהצטוו לאחר מתן תורה (שמות כ כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי', שלא יעלו כמה מעלות בבת אחת, כדי שלא יבוא לידי נפילה ובזיון כמו שמסיים הכתוב 'אשר לא תגלה ערותך עליו'. וזהו שמצינו שהיו בני אדם שזכו ברגע אחד לחיי העולם הבא, והיה רבי בוכה ואומר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים. וענין בכייתו של רבי תמוה, אם יש קונה עולמו בשעה אחת בכייה זו למה. אך כיון שעיקר העלייה בעבודת ה' צריכה להיות לפי הסדר מדרגה אחר מדרגה, ולא באופן זה שאמנם קנה עולמו אך היה זה בשעה אחת ובקפיצה אחת.

מביא רבינו בחיי משל להבנת הדברים, משל לאדם היושב זמן רב בחושך, ואם יצא פתאום ויסתכל בשמש יחשכו עיניו ותסתכן ראייתו, ולכן צריך שישתכל באור מעט מעט עד שיתרגל בכך. וכשם שיקרה זה באור השמש, הוא הדין והוא הטעם בעצמו באור השכל, כי הדברים השכליים בדמיון הדברים הטבעיים, כי יקרה לשכל כמקרה החושים, וכוחות הנפש הלא הם קשורים עם כוחות הגוף. לכן מצינו בענין השגתו יתברך שיצטרך האדם לחנך שכלו מעט מעט, ובזה תהיה השגתו עולה ומתרחבת והולכת, כענין אור השחר שמתחיל לזרוח מעט אור ואחר כך הולך ומרחיב. ומי שעושה מעשיו במחשך ולא זרח עליו אור התורה, אסור לו לקפוץ בפעם אחת, אלא מעט מעט ירגיל עצמו להיטיב מעשיו, כדי שלא יכביד עליו עול התורה שמא תקוץ בו נפשו.

משל שתהיה העבודה בהדרגה

צא ולמד גם מה שכתב בספר עקידת יצחק (שער צב) שאין נדרש מהאדם להגיע בבת אחת אל השלימות, אלא מעט מעט יעלה עד לראש המדרגות, והמשיל משל למלך שציוה על עבדו לטפס לראש מגדל גבוה, והיה המגדל סגור מכל עבריו ואין דרך לטפס לראשו, התיירא העבד כיצד יעלה בידו להגיע לראש המגדל הגבוה, אמר לו חכם אחד, בודאי אין ביכולת בן אדם להגיע בבת אחת לראש המגדל, אבל העצה לכך היא לעלות ולטפס מעט מעט, ויעשה לו סולמות שיקרבוהו בדרך אל הגג, וכך יוסיף ויטפס עד שיצליח להגיע לראש המגדל. כן הוא גם בעבודת ה' בודאי שאי אפשר לשום אדם להגיע בבת אחת אל השלימות בעבודת ה', והדרך הנכונה היא להתחיל כפי יכולתו ולהוסיף להתעלות מעט מעט עד שיגיע אל השלימות.

ציאת מצרים שלא בהדרגה

ואף שביציאת מצרים זכו בני ישראל להתעלות למעלה ממדרגתם בבת אחת שלא בהדרגה, והיה בזה שינוי סדרי העולם שהאירו להם אורות מופלגים שלא לפי הכנתם, ואפילו שהיו ממש בדיוטא

וַיֵּרָא מֵלֶאכֶּה ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֵּרָא וְהָיָה הַסֵּנֶה בְּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינּוּ אֶפְלָ (ג, ב).

כלל גדול מובא בספרים לכל הבא בשערי עבודת ה', שכאשר רוצה להתקרב אל הקדושה הן בענייני סור מרע והן בענייני עשה טוב, צריך להיזהר בזהירות יתירה שלא יבחר לעצמו דרך גבוהה ומדרגות עליונות שלמעלה מהשגותיו וכוחותיו, בין אם הם בגשמיות ובין אם הם ברוחניות, כי המטפס ועולה בלי הדרגה בפסיעה גסה ובפעם אחת, לא די שלא יעלה בידו להחזיק במעלות ומדרגות מופרזות אלו שאינם תואמות לפי מצבו ומעמדו, אלא אף גם זאת עלול ליפול ולרדת אף ממדרגתו אשר כבר עומד בה עתה. וכל זה הוא מעצת היצר הרע להכשיל את האדם, ולכן צריך להיזהר מאוד ולעלות בהדרגה מחיל אל חיל עד שיגיע למדרגה רמה וגבוהה ותתקיים בידו.

בדרך זו פירש רבינו בחיי (שמות ג א) את ענין מחזה הסנה שהתגלה למשה רבינו, שבתחילת דרכו בנבואה רצה הקב"ה לחנכו מעט מעט, ולהעלותו ממדרגה למדרגה עד שיתחזק שכלו, לכן בתחילה נראה היה לו כאילו אש גשמית בוערת בסנה, ולכן ביקש להתקרב ולבדוק במה השתנו אש וסנה זו משאר מיני אש וסנה אחרים, שכן אם היה יודע שזה מראה רוחני היה נמנע מהתקרב להסתכל בו. אחרי שהתחיל להתבונן באש התחזק שכלו והבחין שמלאך ה' מתגלה בתוך הסנה. ועוד הוסיף להתבונן עד שהתעלה יותר וראה במראה הנבואה את כבוד השכינה, וכך הגביהו מעט מעט והרגילו בהשגות אלוקיות, עד שיהיה בכוחו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

גם בני ישראל קבלו את מצוות התורה מעט מעט

כן כשבא הקב"ה לתת תורה לעם ישראל, לא הכביד עליהם בפתע פתאום עול תרי"ג מצוות, אלא מתחילה במצרים כשהיו ערומים מן המצוות נתן להם דם פסח ודם מילה, ובצאתם ממצרים כשבאו למרה נתן להם שבת וכיבוד אב ואם ודינים, ובמעמד הר סיני ציוה להם עשרת הדברות, עד שבערבות מואב השלים לצוות להם את כל התורה.

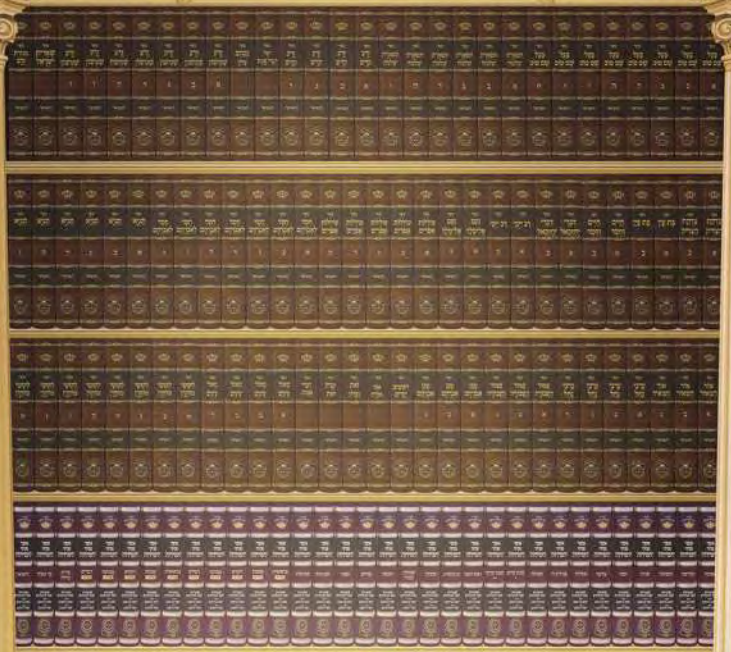
יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומזפוגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודהגליזן בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com